

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до випускної кваліфікаційної роботи

на тему: Фінансовий стан торговельного підприємства та
обґрунтування пропозицій щодо його підвищення

Виконав студент 4-го курсу,
групи ПТБ-20
спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»

КРАМАРЕНКО М.В.

(П.І.Б.)

Керівник Кутова Н.Г.

(П.І.Б.)

Рецензент Астаф'єва К.О.

(П.І.Б.)

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
зав. кафедри ЕОУП,
д.е.н., проф. Шахно А.Ю.

« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студенту

Крамаренку Максиму Вікторовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Фінансовий стан торговельного підприємства та обґрунтування пропозицій щодо його підвищення

Керівник теми к.е.н., доц. Кутова Наталя Геннадіївна

Затверджені наказом по університету від 02.04.2024 р № 282с

2. Строк подання студентом роботи: 10.06.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: статистична фінансова звітність підприємства ТОВ «АТБ-маркет» (баланс, звіт про фінансові результати), поточна внутрішня звітність підприємства

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретичні та методологічні засади оцінювання фінансового стану торговельного підприємства; провести аналіз виробничо-господарської діяльності та оцінити фінансовий стан торговельного підприємства; оцінити ефективність використання фінансових ресурсів; розробити пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності підприємства

5. Перелік графічного матеріалу: основні техніко-економічні показники ТОВ «АТБ-маркет»; структура капіталу ТОВ «АТБ-маркет»; оцінювання фінансового стану ТОВ «АТБ-маркет»; оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «АТБ-маркет»; оптимізація результатів ТОВ «АТБ-маркет»

6. Консультанти розділів роботи:

Розділи	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	к.е.н. Кутова Н.Г.	13.03.	02.04
Розділ 2	к.е.н. Кутова Н.Г.	03.04.	16.04
Розділ 3	к.е.н. Кутова Н.Г.	17.04	19.05
Нормоконтроль	доц. Поліщук І.Г.	12.06.2024	

7. Дата видачі завдання 01.02.2024 р

Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
1	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	01.02.2024	виконано
2	Збір матеріалів до випускної роботи	01.02 - 19.02.2024р	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань випускної кваліфікаційної роботи	20.02 - 12.03.2024р	виконано
4	Підготовка I розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	13.03 - 02.04.2024р	виконано
5	Підготовка II розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	03.04 - 16.04.2024р	виконано
6	Підготовка III розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	17.04 - 20.05.2024р	виконано
7	Підготовка вступної частини	20.05 - 22.05.2024р	виконано
8	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	23.05 - 27.05.2024р	виконано
9	Отримання відгуку керівника та рецензії	11.06 - 14.06.2024р	виконано
10	Попередній захист роботи	15.06.2024р	виконано
11	Захист роботи в ЕК	20.06.2024р	

Студент

(підпис)

Крамаренко М.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Кутова Н.Г.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність фінансового стану та значення його оцінювання	8
1.2. Методичні основи оцінювання фінансового стану підприємства	15
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИРОБНИЧОГО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»	24
2.1 Аналіз діяльності торговельного підприємства	24
2.2. Оцінювання фінансового стану ТОВ «АТБ-маркет»	42
РОЗДІЛ 3 ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»	53
3.1. Вплив управління структурою капіталу на результативні показники діяльності підприємства	53
3.2. Обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на ТОВ «АТБ-маркет»	61
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	75

РЕФЕРАТ

на випускну кваліфікаційну роботу за темою:

Фінансовий стан торговельного підприємства та обґрунтування пропозицій щодо його підвищення

Випускна кваліфікаційна робота: 75 с., 16 табл., 13 рис., 9 формул, 60 джерел, 4 додатки

Об'єкт дослідження: процес управління фінансовими ресурсами підприємства та забезпечення ефективності бізнесу.

Мета роботи: є розробка теоретичних положень і обґрунтування методологічних засад та методичного інструментарію оцінювання торговельного підприємства з урахуванням особливостей сучасного середовища бізнесу і провідного досвіду розвинених країн.

Предмет дослідження: є теоретичні, практичні та методологічні аспекти оцінювання фінансового стану торговельного підприємства.

Методи дослідження системний аналіз та узагальнення, статистичний, аналітичний, графічний та факторного аналізу.

Уточнено існуюче теоретичне розуміння фінансового стану підприємства; проаналізовано методологічне забезпечення оцінювання фінансового стану за визначеною системою показників. Виявлено вплив показників фінансового стану на результати діяльності ТОВ «АТБ-маркет» та визначено цільову функцію для оптимізації результатів; розроблено алгоритм управління дебіторською заборгованістю, спрямованого на підвищення фінансового результату діяльності ТОВ «АТБ-маркет».

Запропоновані удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства, що дає змогу збільшити чистий прибуток на 30% при скороченні дебіторської заборгованості на 33,3%.

РЕЗУЛЬТАТ, МЕХАНІЗМ, АЛГОРИТМ, УПРАВЛІННЯ, ЕФЕКТ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, СТІЙКІСТЬ, ПЛАТОСП

ВСТУП

Сучасна ситуація в Україні є досить складною для діяльності підприємств. Це підтверджується зростанням збитків з 2014 року, зниженням платоспроможності, збільшенням заборгованості перед працівниками, бюджетом та кредиторами, а також зменшенням обсягів продажів через низький платоспроможний попит споживачів. У такій економічній ситуації оцінка фінансового стану підприємств є надзвичайно важливою як для бізнесу, так і для суспільства. Стабільний фінансовий стан підприємств впливає на рівень життя населення та соціальну стабільність, тоді як банкрутства та фінансова нестабільність спричиняють безробіття і зниження життєвого рівня.

Основною ланкою економіки в ринкових умовах господарювання є підприємства, що виступають у ролі суб'єктів, що господарюють. Вони для здійснення господарської діяльності, одержання продукції, доходів і нагромаджень використовують визначені види ресурсів: матеріальні, трудові а також фінансові кошти.

Ефективність використання фінансових ресурсів впливає на фінансову стійкість підприємства, його ліквідність, платоспроможність, ділову активність та рентабельність.

Так, фінансові ресурси трансформуються в активи підприємства. Від раціональності розміщення фінансових ресурсів в активах підприємства та оптимальності структури цих активів залежить зміна суми прибутку, рентабельності підприємства, а відповідно покращення його фінансового стану. У цьому зв'язку найважливішою задачею підприємств є пошук резервів збільшення власних фінансових ресурсів і найбільш ефективно їхнє використання з метою підвищення ефективності роботи підприємства в цілому.

Метою дослідження є розробка теоретичних положень і обґрунтування методологічних засад та методичного інструментарію оцінювання

торгівельного підприємства з урахуванням особливостей сучасного середовища бізнесу і провідного досвіду розвинених країн.

Відповідно до поставленої мети можна виокремити наступні задачі:

- визначити економічну сутність фінансового стану підприємства та його залежність від показників;
- систематизувати та проаналізувати основні прийоми та методи оцінки фінансового стану підприємства;
- охарактеризувати фінансово-господарську діяльність ТОВ «АТБ-маркет»;
- здійснити оцінювання ТОВ «АТБ-маркет» за показниками фінансового стану підприємства;
- дослідити напрямки покращення фінансового стану ТОВ «АТБ-маркет».

Предметом дослідження є теоретичні, практичні та методологічні аспекти оцінювання фінансового стану торговельного підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами підприємства та забезпечення ефективності бізнесу.

Інформаційною базою слугували підручники, монографії, навчальні посібники, інтернет ресурси, а також положення нормативно-законодавчих актів України. На основі фінансової звітності ТОВ «АТБ-маркет» виконана практична частина роботи

До методів виконання кваліфікаційної роботи належать: традиційні способи обробки інформації (порівняння, відносні та середні величини, графічні методи), способи детермінованого аналізу, методи оптимізації показників, теоретичний аналіз та узагальнення інформації стосовно фінансових ресурсів підприємства; вертикальний та горизонтальний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів, а також комп'ютерна обробка даних з використанням програми Microsoft Excel та ін.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансового стану та значення його оцінювання

Забезпечення стабільного фінансового стану є одним з ключових завдань функціонування будь-якого підприємства в сучасних умовах. Перед ухваленням стратегічних управлінських рішень на підприємстві необхідно провести оцінку його фінансового стану. Це допоможе виявити наявні проблеми та ризики в його діяльності.

З початку розвитку ринкової економіки в країні, відповідальність лягла на підприємство та інші суб'єкти ринку. Інфляційні процеси, складні організаційно-правові умови функціонування, надійність контрагентів, конкуренція, ризики, збитки, енергетична стабільність, психологічні, соціальні та екологічні фактори, а також швидко прогресуюча світова криза – все це впливає на економічну діяльність підприємств. Тому оцінка їх фінансового стану є дуже важливою як для економіки, так і для громадськості. Стійкий фінансовий стан підприємств забезпечує рівень життя населення та миру і злагоду у суспільстві, тоді як банкрутство та нестабільний фінансовий стан призводять до безробіття та низького рівня життя.

Питання економічної сутності фінансового стану підприємств досліджували багато вчених-економістів як вітчизняних, так і зарубіжних, зокрема Бланк І. О., Коробов М. Ф., Коломієць О. П., Павліченко В. О., Павловська О. В., Фролова Т. О., Непочатенко О. О., Мельничук М. Ю., Акповіроро, К. С., Олалекан, А., Алхаджі, С. А., Боярко, І., Паскевичус, А., Кафка, С., Меркадо, М., Муса Х., Мусова З., Сліацкі П., Надь, З. Б., Кісс, Л. Б., Н. С. М. Ахмад, пан Р. Ах А. Atniesha, Prince, Т. та ін.

Аналіз економічної літератури показує, що поняття фінансового стану підприємства досі не має єдиного тлумачення. Це створює проблеми в його аналізі, після чого склад показників та їх відносне значення відрізняються. Дослідження визначення "фінансовий стан підприємства" проводилися за трьома підходами: деталізованим, результативним та системним.

За деталізованим підходом фінансовий стан розглядається як структура капіталу, активів і пасивів підприємства та ефективність їх використання для фінансування своєї діяльності. Основний недолік цього підходу – вузьке трактування поняття, яке не враховує вплив екзогенних і ендогенних факторів.

У результативному підході фінансовий стан визначається як сукупність показників, що демонструють здатність підприємства контролювати свої фінансові ресурси і здійснювати стабільну та прибуткову господарську діяльність.

Системний підхід розглядає фінансовий стан як комплексне поняття, де всі фінансові відносини взаємодіють між собою, сприяючи кредитоспроможності та платоспроможності підприємства.

Інформація про фінансовий стан підприємства використовується багатьма користувачами, такими як власники підприємств, фінансові установи, інвестори, бізнес-партнери, акціонери, страхові компанії та держава. Банківські установи використовують деталізований підхід, оскільки для них важливо знати, як своєчасно об'єкт буде виконувати свої зобов'язання. Власники та керівництво орієнтуються на результативний підхід, адже вони оцінюють результати діяльності підприємства і приймають управлінські рішення для його майбутнього розвитку. Усі інші суб'єкти економічних відносин користуються системним підходом залежно від своїх цілей.

Підсумовуючи дані таблиці додатку А, можна визначити, що фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин. Воно характеризує діяльність підприємства в певному періоді та відображає його фінансові ресурси,

конкурентоспроможність і здатність до фінансування господарської діяльності.

1) Кожне підприємство або господарчий суб'єкт ринкової економіки діє в певному оточенні, яке складається з підприємств, постачальників матеріалів, споживачів продуктів та послуг, конкуруючих фірм, банків, а також державних і міжнародних організацій. Всі ці елементи формують систему фінансово-економічних відносин підприємства, і тому мають важливий вплив на його фінансовий стан у певний період.

2) Фінансово стабільні підприємства мають можливість вивільнити фінансові ресурси та раціонально їх використовувати, створювати грошові фонди та встановлювати тісні економічні відносини. Це впливає на характеристики підприємства, його здатність управляти, розподіляти та використовувати грошові кошти, а також на його конкурентоспроможність та фінансування діяльності.

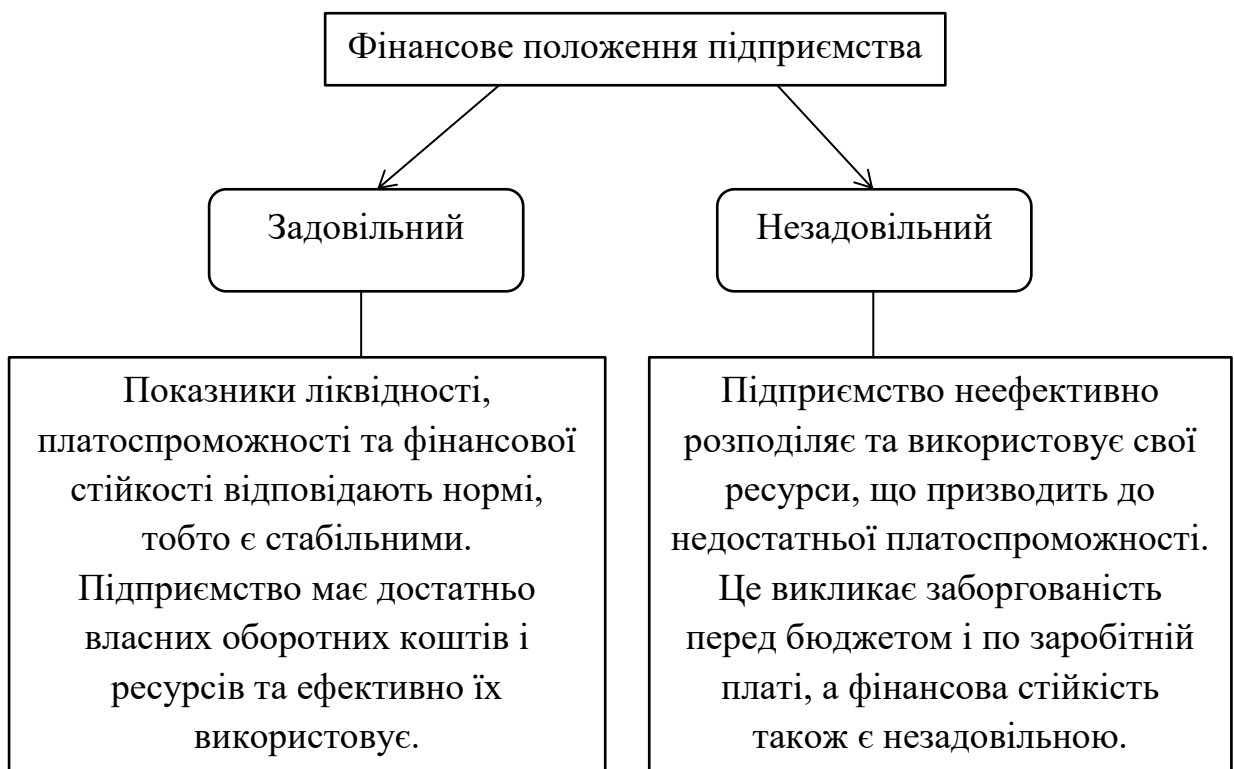

Рисунок 1.1 – «Опис різновиду фінансового стану»

Джерело: Побудовано автором

Фінансовий стан є ключовим показником надійної репутації підприємства, його розвитку та позиції в конкурентному середовищі. Таким чином, фінансовий стан можна класифікувати як задовільний або незадовільний. На рис. 1.1 наведено характеристику різновидів фінансового стану відповідно до Положення "Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації".

Отже, правильне визначення сутності фінансового стану дозволяє точніше оцінити реальний стан підприємств, враховуючи впливаючі на нього фактори.

Даний етап розвитку ринкової економіки характеризується нестабільними умовами. На підприємства впливають такі чинники, як інфляція, конкуренція та складні організаційно-правові умови функціонування. Тому особлива увага приділяється оцінці та шляхам покращення фінансового стану підприємств.

Більшість українських підприємств характеризуються нестабільною діяльністю, часто через незадовільну структуру капіталу та потребу в оборотних коштах і інвестиціях. Для вирішення цих проблем важливим є оцінка фінансового стану підприємства. Це дозволяє виявити його сильні та слабкі сторони, фінансові резерви та позиції. Оцінка фінансового стану підвищує ефективність управління господарським суб'єктом і зменшує негативний вплив зовнішніх та внутрішніх факторів.

Аналіз фінансового стану оцінює фінансову спроможність підприємства, розробляє та реалізує заходи для покращення платоспроможності та фінансової стійкості, допомагає знайти шляхи для господарської діяльності та визначити тенденції розвитку підприємства, забезпечує прибутковість і зростання виробництва та прийняття управлінських рішень.

Вона охоплює всю господарську діяльність підприємства, тому не може обмежуватися лише одним показником. Важливою рисою оцінки є

комплексність, тобто існує безліч показників, які утворюють певний комплекс, що дозволяє детально розглянути діяльність підприємства.

Ще однією особливістю оцінки фінансового стану підприємства є циклічність, оскільки вона досліджує минулу діяльність підприємства, його стан на поточний момент та прогнозує майбутню діяльність і розвиток.

Таким чином, можна зробити висновок, що аналіз та оцінка фінансового стану здійснюється за тривалий період, не менше трьох років, а також на основі множини показників економічних категорій.

Оцінка фінансового стану здійснюється послідовно за такими етапами:

- 1) За допомогою інформації з фінансової звітності обчислюються значення показників для всіх досліджуваних періодів.
- 2) Отримані показники порівнюються з нормативними значеннями.
- 3) Порівняння отриманих показників з нормативними значеннями.
- 4) Аналіз кожного отриманого коефіцієнта та висновки з визначенням причин змін коефіцієнта.

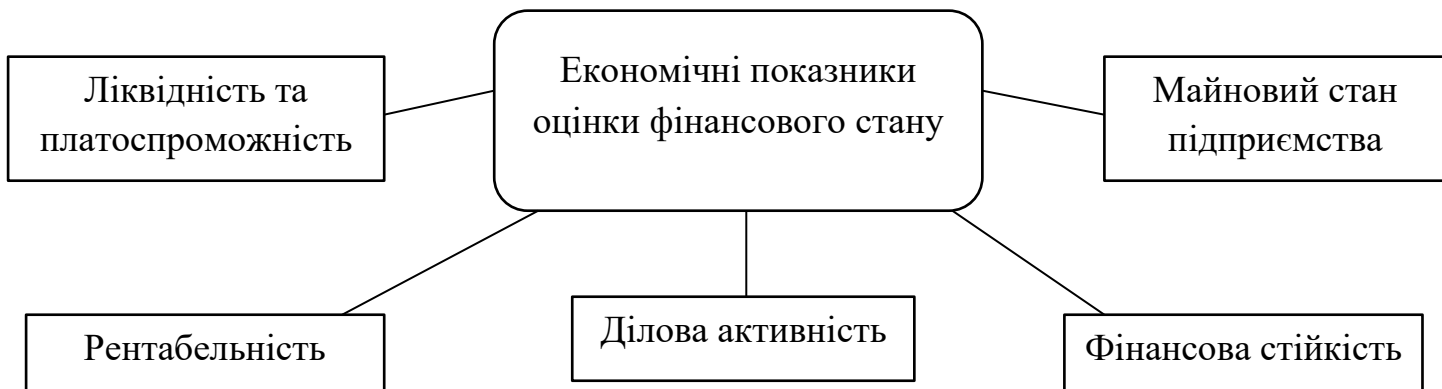

Рисунок 1.2 – «Економічні показники для оцінки фінансового стану»

Джерело: Побудовано автором на основі

- 5) Визначення статистичної характеристики зміни показника.
- 6) Ідентифікація факторів, що впливають на величину показника за звітним періодом.

7) Складання аналітичних записок з детальною характеристикою діяльності підприємства за кожним напрямом аналізу, з урахуванням висновків аналізу кожної підсистеми показників.

8) Розробка сценарію заходів для покращення стану на основі досліджуваних показників.

9) Узагальнення оцінки всієї системи показників з повною комплексною характеристикою підприємства та його фінансового стану.

Майновий стан підприємства:

1. Сума господарських коштів підприємства оцінює вартість активів, які знаходяться на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про приріст майнового потенціалу підприємства.

2. Частка активної частини основних засобів (машини та обладнання, транспортні засоби). Зростання цього показника є позитивною тенденцією для підприємства.

3. Коефіцієнт зносу основних засобів (ОЗ) показує частку вартості основних засобів без списання витрат на наступні періоди. Збільшення цього коефіцієнта свідчить про погіршення стану основних засобів.

4. Коефіцієнт оновлення основних засобів показує частку нових основних засобів на кінець звітного періоду від наявних.

5. Коефіцієнт вибуття основних засобів характеризує частину ОЗ, які вибули через старіння в кінці звітного року.

Ліквідність та платоспроможність

1. Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) показує суму поточних активів, що припадає на 1 гривню поточних зобов'язань. Успішне функціонування підприємства можливе тільки тоді, коли поточні активи перевищують поточні зобов'язання.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності прогнозує платіжні можливості підприємства за умови своєчасних розрахунків з дебіторами. Показує, чи є

підприємство платоспроможним у період середньої тривалості обороту дебіторської заборгованості.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, наскільки швидко грошові кошти та їх еквіваленти можуть погасити короткострокові зобов'язання.

Фінансова стійкість характеризує здатність підприємства здійснювати ефективну діяльність у довгостроковому періоді, дотримуючись оптимального співвідношення власних і позикових ресурсів, що сприяє максимізації прибутку та забезпеченню добробуту власників та робітників підприємства.

- Фінансова стійкість буває:
- Абсолютна (трикомпонентний показник 1, 1, 1)
- Нормальна (трикомпонентний показник 0, 1, 1)
- Нестійка (трикомпонентний показник 0, 0, 1)
- Критична (трикомпонентний показник 0, 0, 0)
- Алгоритм розрахунку наведений у додатку А (таблиця А.3).

Показники ділової активності

1. Коефіцієнт оборотності вкладеного капіталу відображає кількість повного циклу виробництва і обігу за аналізований період або кількість грошових одиниць, виручених від кожної одиниці активів.

2. Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує масштаб забезпечення діяльності підприємства власним капіталом.

3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості відображає кількість обсягів надходжень від реалізації у періоді, що включає середній залишок боргових прав.

4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості визначає швидкість розрахунків з постачальниками та кредиторами за товарно-матеріальні цінності.

5. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів показує, скільки разів поповнювалися запаси за рік. Зростання цього показника покращує структуру оборотних активів та фінансову стійкість підприємства.

6. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) показує ефективність використання основних засобів.

Показники рентабельності визначають відношення доходу і прибутку підприємства до витрат коштів чи майна у відсотках. Основними показниками є:

1. Коефіцієнт рентабельності активів
2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу
3. Коефіцієнт рентабельності діяльності
4. Коефіцієнт рентабельності продукції

Порядок розрахунку основних показників наведено у додатку А.

Отже, аналіз різних трактувань сутності фінансового стану підприємства та методичних підходів до його аналізу й оцінки дозволяє дійти висновку про необхідність уніфікації визначення поняття "фінансовий стан підприємства" та вдосконалення методик проведення різних видів аналізу.

1.2 Методичні основи оцінювання фінансового стану підприємства

Безперечно, якісна та своєчасна оцінка фінансового стану підприємства є необхідною умовою успішного господарювання. Результати такої оцінки слугують основою для прийняття управлінських рішень щодо розвитку окремих напрямків діяльності та функціонування підприємства в цілому. Адекватність цих рішень залежить від обраної методики оцінки фінансового стану та інтерпретації отриманих результатів. Вибір методики оцінки визначається багатьма факторами, серед яких важливе значення мають галузева приналежність підприємства, пріоритети його розвитку, закріплені у

фінансовій стратегії, а також цілі та завдання, які вимагають об'єктивної оцінки фінансового стану в певний період.

Виробнича, комерційна та фінансово-господарська діяльність значно впливають на фінансовий стан підприємства. При значному перевищенні показників обсягу виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг над їхньою собівартістю, прибуток підприємства зростає, що позитивно позначається на його фінансовому стані.

Фінансовий аналіз є ключовим інструментом для оцінки фінансового стану підприємства. Він допомагає розробляти фінансову політику, виявляти недоліки в управлінських рішеннях та підвищувати ефективність діяльності підприємства. Фінансовий аналіз можуть проводити як управлінський персонал, так і зовнішні аналітики.

Теоретичні та методичні основи оцінки фінансового стану підприємства неодноразово ставали ключовим аспектом багатьох наукових досліджень і практичних розробок. Значну увагу цьому питанню приділяли такі науковці, як І.Т. Балабанов, І.О. Бланк, Ю. Брігхем, Л. Гапенські, К.В. Ізмайлова, Т.Р. Карлін, В.В. Ковальов, М. Крейніна, Л.А. Лахтіонова, О.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, В.Т. Савчук, Р.С. Сайфулін, О.С. Стоянова, О.О. Терещенко, А.Д. Шеремет та інші. Однак, накопичений досвід розробки і використання методів оцінки фінансового стану підприємства потребує детальної класифікації залежно від мети їх застосування.

Корбутяк А.Г. та Бути М.М. у своїй статті зазначають, що достовірна та своєчасна інформація про фінансовий стан підприємства допомагає приймати ефективні фінансові рішення, знижувати витрати та підвищувати прибуток і ринкову вартість підприємства. Цією інформацією користуються власники підприємства, інвестори, банки, бізнес-партнери, учасники ринку цінних паперів, податкові органи, страхові компанії та інші економічні суб'єкти.

Фінансовий аналіз охоплює всебічне вивчення фінансового стану підприємства для оцінки досягнутих фінансових результатів. Він здійснюється

за допомогою фінансової звітності та спеціальних методів аналізу. Метою фінансового аналізу є надання інформації про фінансовий стан для оптимізації управлінських процесів.

Завдання фінансового аналізу включають:

- Оцінку ефективності діяльності підприємства та визначення факторів, що на неї впливають;
- Визначення рівня розвитку та тенденцій зростання;
- Розробку стратегії економічного розвитку суб'єкта господарювання;
- Оцінку кредитоспроможності підприємства;
- Якісне планування, прогнозування та бюджетування;
- Формування та управління грошовими потоками;
- Створення рейтингової системи оцінки фінансового стану;
- Підвищення платоспроможності, фінансової стійкості та прибутковості;
- Виявлення резервів для покращення фінансового стану;
- Розподіл та використання прибутку;
- Оцінку ризиків підприємства та залучення інвестицій.

Основним джерелом інформації для фінансового аналізу є фінансова звітність підприємства, яка складається з балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал та приміток до звіту відповідно до міжнародних та національних стандартів.

Методи фінансового аналізу включають горизонтальний та вертикальний аналіз. Горизонтальний аналіз порівнює однакові показники за різні періоди, визначаючи абсолютні та відносні зміни. Вертикальний аналіз визначає питому вагу окремих статей балансу у загальній валюті за звітний період. Висока частка власного капіталу свідчить про низькі фінансові ризики, що вказує на стабільну та ефективну роботу підприємства.

Наступним методом є трендовий аналіз, який є розширенням горизонтального аналізу. Відрізняється він тим, що порівнюються не лише

показники звітності, а й визначаються перспективні тренди, які можуть бути зростаючими, спадними або стабільними. Трендовий аналіз охоплює максимальний період часу, допомагаючи оцінювати якісні зміни в компанії.

Враховуючи загальний обсяг і глибину аналізу фінансового стану, можна виділити експрес-аналіз і комплексний аналіз. Останніми роками багато науковців і практиків наголошують на важливості експрес-аналізу, який дозволяє на основі обмеженої кількості розрахунків отримати об'єктивну оцінку досліджуваного напряму і прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Основна відмінність між експрес-аналізом і комплексним аналізом фінансового стану полягає у ступені деталізації аналітичних розрахунків. Водночас комплексний аналіз дозволяє всебічно оцінити фінансовий стан підприємства через узгоджене вивчення сукупності різних параметрів, що всебічно характеризують фінансово-господарську діяльність.

Основним завданням оцінки фінансового стану є чітке визначення мети та завдань цього процесу. Найчастіше внутрішні служби підприємства проводять оцінку фінансового стану з метою впровадження заходів щодо його зміцнення та визначення основних напрямів подальшого розвитку підприємства. Крім того, важливим завданням у рамках системи раннього попередження і реагування є діагностика можливого банкрутства підприємства, що дозволяє вчасно запобігти небажаним наслідкам.

Зовнішню оцінку фінансового стану можуть здійснювати акціонери, кредитори, інвестори, податкові органи, підприємства-партнери тощо. Однак, найчастіше вона зводиться до оцінки кредитоспроможності, оскільки сучасні умови диктують зростаючу потребу підприємств у позиковому капіталі. Відповідно до зазначених цілей обирається методика аналізу фінансового стану.

Найбільш поширеним у практиці господарювання вітчизняних підприємств є аналіз фінансових коефіцієнтів. Зазвичай оцінка проводиться за групами показників майнового стану, фінансової стійкості,

платоспроможності та ліквідності, прибутковості, ділової активності. Класифікація груп, їх склад та методика розрахунку показників, закріплені у нормативних документах різних міністерств і відомств, а також представлені у різних наукових дослідженнях, істотно відрізняються, що зумовлює відсутність єдиного підходу до оцінки фінансового стану.

Рисунок 1.3 - «Методи аналізу фінансовго стану»[30]

Джерело: побудовано автором

Методи оцінки фінансового стану підприємства засновані на аналізі балансу підприємства: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз;

трендовий аналіз; коефіцієнтний аналіз; порівняльний аналіз; факторний аналіз.

Засновані на узагальненні досвіду та експертних оцінках: метод експертної оцінки та сценаріїв; психологічні методи; морфологічні методи; порівняльні методи; метод побудови системи показників; метод побудови системи аналітичних таблиць.

Економіко-математичні методи: ланцюгові підстановки; арифметичні відмінності; балансовий метод; виділення ізольованого впливу факторів; метод відсоткових чисел; диференційований, логарифмічний, інтегральний методи; метод простих і складних відсотків; дисконтування.

Коефіцієнтний аналіз є одним з найчастіше використовуваних методів для оцінки фінансового стану підприємства. Він аналізує відносні показники, розраховуючи співвідношення різних форм звітності. Основні показники включають коефіцієнти майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності, прибутковості та ділової активності. Недоліком цього методу є те, що він розглядає окремі аспекти підприємства, а граничні значення показників можуть бути відсутніми або неповними.

Порівняльний аналіз базується на внутрішньогосподарському аналізі, зводячи показники звітності підприємства та його філій. Важливим аспектом є порівняння з показниками конкурентів та середньогалузевими показниками.

Факторний аналіз визначає вплив різних факторів на результати. Він поділяється на детерміновані та стохастичні методи. Детерміновані методи характеризуються послідовністю в часі, тоді як стохастичні не мають певного порядку. Факторний аналіз може бути прямим (розподіл результативного показника на складові) та зворотним (синтез окремих елементів у загальний показник).

Методи оцінки фінансового стану підприємства поділяються на: неформалізовані методи: експертні оцінки та сценарії; психологічні методи;

морфологічні методи; порівняльні методи; метод побудови системи показників; метод побудови системи аналітичних таблиць.

Неформалізовані методи базуються на досвіді, інтуїції, логіці та знаннях аналітика.

Формалізовані методи: ланцюгові підстановки; арифметичні відмінності; балансовий метод; виділення ізольованого впливу факторів; метод відсоткових чисел; диференційований, логарифмічний, інтегральний методи; метод простих та складних відсотків; дисконтування.

Ці методи утворюють методологічну базу фінансового аналізу.

Останніми роками поширилися методики, що дозволяють інтерпретувати результати оцінки фінансового стану на основі одного узагальнюючого показника. Проте їх різноманіття, відсутність систематизації, чіткого алгоритму розрахунків та умов застосування ускладнюють використання цих методик у практичній діяльності підприємств.

Крім того, значною проблемою є відсутність нормативних значень фінансових показників, які враховують галузеві особливості підприємств, статичність фінансового аналізу, непридатність деяких західних методик до вітчизняних умов господарювання та низький рівень інформативності фінансової звітності.

Короткий опис основних методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємства наведено у табл. 1.1

Таблиця 1.1 – Характеристика основних методів оцінки фінансового стану

Методи	Характеристика
Метод фінансових коефіцієнтів	Передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітний і залежить від обраної методики, що затверджена нормативними документами або упорядкована певними науковцями
Оцінка фінансового стану з використанням абсолютних показників	Може бути використана для оцінки окремих сторін фінансового стану. Наприклад: - для характеристики рівня фінансової стійкості з боку прибутковості підприємства на основі використання результатів маржинального аналізу; - визначення типів фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів
Рейтингова оцінка	Полягає у класифікації підприємств за певними ознаками виходячи з фактичного рівня показників фінансового стану і рейтингу кожного показника. Перевагою є можливість ранжування ряду підприємств за обраною ознакою.
Бальна оцінка (спектр бальна оцінка)	Бальна оцінка полягає в проведенні аналізу фінансових коефіцієнтів шляхом порівняння отриманих значень із нормативними величинами і отриманні узагальнюючого показника, вираженого в балах. Спектр бальна оцінка при цьому передбачає використання «рознесення» цих значень за зонами віддаленості від оптимального значення.
Матрична оцінка	Базується на побудові матриці сукупності фінансових показників, яка перетворюється на матрицю стандартизованих коефіцієнтів. Надає змогу здійснювати порівняльну рейтингову оцінку за певними показниками. З іншого боку може використовуватися при складанні матричних балансів, балансів грошових надходжень і витрат.
Інтегральна оцінка	Результатом проведення оцінки є визначення інтегрального показника на основі застосування різноманітних методичних підходів. При цьому інтегральний показник може характеризувати як окремі складові, так і в цілому фінансовий стан підприємства.
Дискримінантні моделі	Дозволяють визначити вірогідність настання банкрутства на основі розробки (або використання) інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють однофакторні (коефіцієнт Бівера, Вайбеля) та багатофакторні (модель Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, Терещенко, Савицької тощо) моделі.

Формування єдиної системи методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємства та розробка детального алгоритму їх застосування сприятиме, по-перше, об'єктивному визначенню як статичної, так і потенційної можливості розвитку фінансово-господарської діяльності підприємств та їх забезпечення фінансовими ресурсами; по-друге, підвищенню якості управлінських рішень, що, в кінцевому рахунку, забезпечить зростання фінансових результатів і досягнення тактичних та стратегічних цілей функціонування підприємств різних галузей економіки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧОГО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»

2.1. Аналіз діяльності торгівельного підприємства

ТОВ «АТБ-маркет» – підприємство корпорації «АТБ» – найбільша мережа України, що динамічно розвивається.

Початок роздрібної мережі «АТБ» було покладено в 1993 році у єдине підприємство шести гастрономів міста Дніпропетровськ. Свою назву, «АТБ-маркет», підприємство отримало від абревіатури «АгроТехБізнес» у 1998 році, і з тих часів усі магазини АТБ працюють під єдиним брендом та у моноформаті.

За майже 30 років підприємство виросло в найбільшу роздрібну мережу національного масштабу. На початок 2022 року, торговельна мережа «АТБ» налічувала 1346 магазинів в 294 населених пунктів 22 областей України та продовжує демонструвати високі темпи зростання.

Науково виважені підходи до розробці маркетингової стратегії, логістиці, до контролю якості продовольчих товарів та до обслуговування клієнтів забезпечили підприємству лідерські позиції у торговельній галузі країни, як по кількості покупців, так й по товарообігу та податковим витратам.

Щоденно в магазинах мережі «АТБ» здійснюють покупки понад 4 млн. українців.

За підсумками 2022 року товарообіг мережі склав 176,9 млрд. грн.

«АТБ-Маркет» – найбільший роботодавець: сьогодні на підприємстві працюють понад 50 тисяч осіб. Співробітники, які займають адміністративні посади та ті, хто працює у торговельній мережі, отримали професійну підготовку в учбових центрах компанії.

Націленість на результат, розвиток професійних якостей, дотримання корпоративних норм та високий рівень відповідальності кожного співробітника уможливають досягнення місії підприємства – забезпечення населення України якісними харчовими продуктами та непродовольчими товарами першої необхідності за мінімальними цінами.

Оцінювання діяльності підприємства починається з аналізу основних техніко-економічних показників діяльності (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Основні техніко-економічні показники ТОВ «АТБ-маркет»

Назва показника	Значення показника, тис. грн.			Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6
Обсяг продукції	123864393	148332869	181089665	46,20	22,08
Собівартість виробленої продукції	92747990	110721024	133239847	43,66	20,34
Витрати на 1 грн продукції	748,79	746,44	735,77	-1,74	-1,43
Амортизаційні відрахування	11576,00	24119,00	35641,00	207,89	47,77
Облікова кількість працівників	60782	48872	44 094	-27,46	-9,78
Фонд оплати праці штатних працівників	11288548,00	16017786,00	29231586,00	158,95	82,49
Продуктивність праці	2037,85	3035,13	4106,90	101,53	35,31
Середньомісячна заробітна плата працівника	13986,00	14568,00	15765,00	12,72	8,22
Фінансові результати від операційної діяльності	11906670,00	4625556,00	622989,00	-94,77	-86,53
Фінансові результати до оподаткування	10156687,00	3356764,00	-191088,00	-101,88	-105,69
Чистий прибуток (+), збиток(-)	8328888,00	2527690,00	-434253,00	-105,21	-117,18
Валовий прибуток (+), збиток (-)	38258996,00	37611845,00	47849818,00	25,07	27,22

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6
Кредити довгострокові та інші позикові кошти	9875245,00	8859351,00	8672402,00	-12,18	-2,11
Короткострокові кредити та інші позикові кошти	27989397,00	27241112,00	34289242,00	22,51	25,87
Дебіторська заборгованість	1770230,00	940469,00	947043,00	-46,50	0,70
Кредиторська заборгованість за товари	16637705,00	13220201,00	18232758,00	9,59	37,92
Рентабельність підприємства	21,34	1,51	-0,25	-101,15	-116,19
Чиста рентабельність продажу	5,60	1,70	-0,24	-104,28	-114,07

За даними таблиці можна зробити наступні висновки: обсяг реалізованої продукції має позитивну зростаючу тенденцію та у 2023 році становив більше 181 млрд. грн., що більше на 46,2% ніж у 2021 році та 22,1% ніж у 2022 році. При цьому зростають і валові витрати у 2023 році майже на 44% в порівнянні з 2021 роком. Витрати на 1 грн. продукції мають спадаючу тенденцію та у 2023 році скоротилися на 1,8% в порівнянні з 2021 роком. Незважаючи на складності у господарській діяльності, пов'язані з воєнним станом в Україні, фонд оплати праці збільшується у 2023 році майже на 159% ніж у 2021 році, при цьому зростають такі показники як продуктивність праці та середня заробітна плата у 2023 році відповідно на 101,5% та 12,7%. Отже, темп зростання продуктивності праці більший ніж темп зростання зарплати на 88,8%.

Аналізуючи фінансові результати діяльності ТОВ «АТБ-маркет» за 2021-2023 рр., спостерігаємо спадаючу тенденцію, що проілюстровано на рис. 2.1.

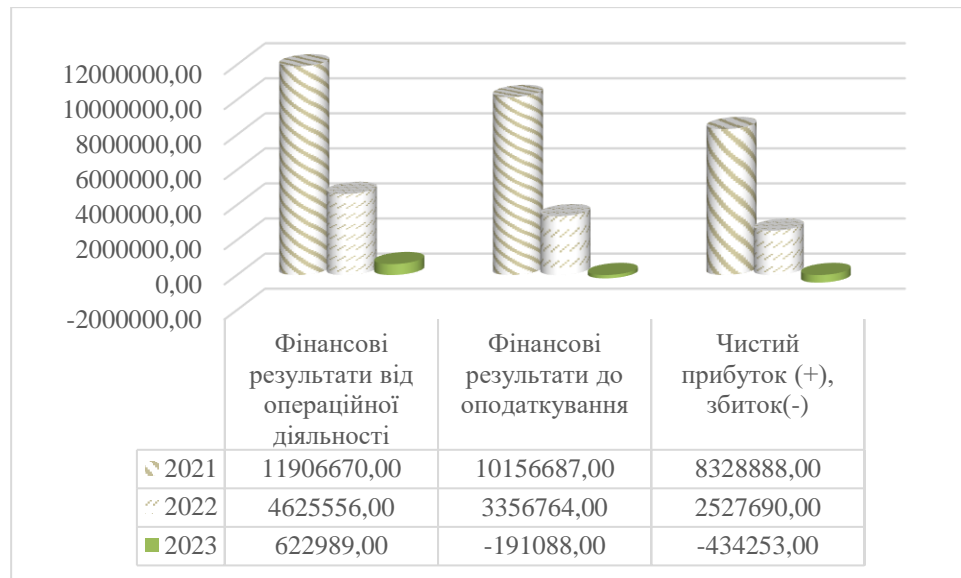

Рис. 2.1 – Динаміка фінансових результатів ТОВ «АТБ-маркет»

Показники ефективності діяльності торговельного підприємства теж за 2021-2023 рр. зменшуються (рис. 2.2).

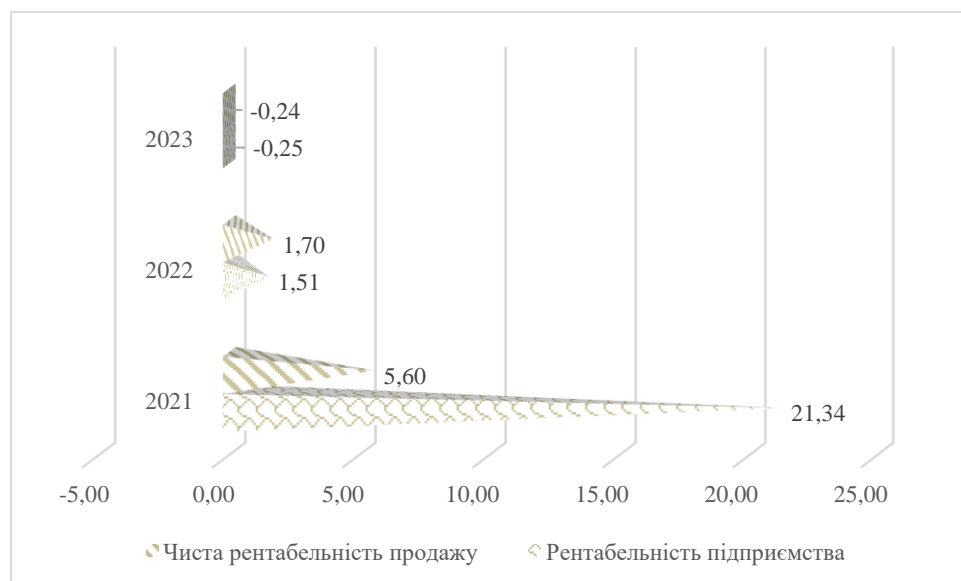

Рис. 2.2 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «АТБ-маркет»

Для характеристики виробничо-господарської діяльності підприємства необхідно оцінити його фінансовий стан. Фінансовий стан підприємства виражається сукупністю параметрів, які виражають наявність, доцільність розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів, реальні та потенційні фінансові можливості. За умов ринкової економіки підприємство

здійснює виробничу діяльність самостійно, але конкуренція змушує виробника враховувати інтереси та потреби споживачів. Одним з інструментів з'ясування реальної конкурентоспроможності є аналіз фінансового стану підприємства [8,9].

Для аналізу фінансового стану підприємства можна використати порівняльний аналіз балансу, що представлений в табл. 2.2.

В першу чергу необхідно зосередити увагу на змінах в майні підприємства (сума активу балансу). На кінець 2023 року загальна вартість майна підприємства становила 47 507 642 тис. грн., а на кінець 2021 року склала 42 395 449 тис. грн. Так, вартість майна підприємства збільшилася на 10,63%% в порівнянні з 2021 р., що може свідчити про розширення виробництва та господарського обороту, що в цілому є позитивною характеристикою. У структурі сукупних активів підприємства за 2023 рік найбільшу питому вагу склали необоротні активи 51,9%, а в 2021 році структура сукупних активів – найбільшу частину також складають необоротні активи 62,38%. Підприємство має «важку» структуру активів (якщо доля необоротних активів складає більше 40%, то говорять про «важку» структуру активів, менше – «легку»). «Важка» структура говорить про значні накладні витрати і високу чутливість до зміни виручки. У свою чергу «легка» структура свідчить про мобільність майна підприємства. При цьому необхідно зазначити, що в порівнянні з 2021 р. доля необоротних активів у майні підприємства в 2023 році зменшилася на 10,5%. Такі зміни сприяють прискоренню оборотності.

Таблиця 2.2 - Аналіз динаміки та структури активів і пасивів підприємства за 2021-2023рр.

Показники	2021		2022		2023		Відхилення			Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2022/2021			2023/2022		
							+/-	%	п.с.	+/-	%	п.с.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
							(4-2)	(8/2)*100	(5-3)	(6-4)	11/4)*100	(7-5)
АКТИВ												
I. Необоротні активи												
Нематеріальні активи	86 689	0,20	101 948	0,25	57 676	0,12	15 259	17,60	0,04	-44 272	-43,43	-0,13
Незавершені капітальні інвестиції	1 782 972	4,21	1 755 082	4,27	1 780 720	3,75	-27 890	-1,56	0,07	25 638	1,46	-0,52
Основні засоби	23 895 667	56,36	20 763 561	50,54	22 384 988	47,12	-3 132 106	-13,11	-5,82	1 621 427	7,81	-3,42
Інвестиційна нерухомість	586 227	1,38	203 790	0,50	195 327	0,41	-382 437	0,00	-0,89	-8 463	0,00	-0,08
Довгострокові фінансові інвестиції	60	0,00	60	0,00	60	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Довгострокова дебіторська заборгованість	3 705	0,01	3 247	0,01	2 485	0,01	-458	-12,36	0,00	-762	-23,47	0,00
Відстрочені податкові активи	90 903	0,21	273 884	0,67	234 035	0,49	182 981	0,00	0,45	-39 849	0,00	-0,17
Всього за розділом I	26 446 223	62,38	23 101 572	56,23	24 655 291	51,90	-3 344 651,00	-12,65	-6,15	1 553 719,00	6,73	-4,34

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
II. Оборотні активи												
Запаси:	7 771 596	18,33	8 615 062	20,97	8 370 136	17,62	843 466	10,85	2,64	-244 926	-2,84	-3,35
- виробничі запаси	98 930	0,23	120 060	0,29	116 723	0,25	21 130	21,36	0,06	-3 337	-2,78	-0,05
- товари	7 672 665	18,10	8 495 002	20,68	8 253 413	17,37	822 337	10,72	2,58	-241 589	-2,84	-3,31
Дебіторська заборгованість за продукцію	1 477	0,00	1 836	0,00	1 705	0,00	359	24,31	0,00	-131	-7,14	0,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1 768 753	4,17	938 633	2,28	945 338	1,99	-830 120	-46,93	-1,89	6 705	0,71	-0,29
- за виданими авансами	213 226	0,50	460 855	1,12	419 864	0,88	247 629	116,13	0,62	-40 991	-8,89	-0,24
- з бюджетом	60 896	0,14	73 338	0,18	160 290	0,34	12 442	20,43	0,03	86 952	118,56	0,16
- з нарахованих доходів	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
- із внутрішніх розрахунків	451 286	1,06	369 331	0,90	355 841	0,75	-81 955	0,00	-0,17	-13 490	0,00	-0,15
- інша поточна дебіторська заборгованість	1 043 345	2,46	35 109	0,09	9 343	0,02	-1 008 236	-96,63	-2,38	-25 766	-73,39	-0,07
Грошові кошти та їх еквіваленти:	6 407 400	15,11	8 423 611	20,51	13 515 622	28,45	2 016 211	31,47	5,39	5 092 011	60,45	7,94
- готівка	366 310	0,86	377 030	0,92	393 483	0,83	10 720	0,00	0,05	16 453	0,00	-0,09
- рахунки в банку	6 041 090	14,25	8 046 581	19,59	13 122 139	27,62	2 005 491	33,20	5,34	5 075 558	63,08	8,03
Всього за розділом II	15 949 226	38	17 979 142	44	22 832 801	48	2 029 916	20	6	4 853 659	51	4

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
III. Необоротні активи, утриманні для продажу, та групи вибуття	0	0,00	0	0,00	19 550	0,04	0	0,00	0,00	19 550	0,00	0,04
БАЛАНС	42 395 449	100	41 080 714	100	47 507 642	100	-1 314 735	7	0	6 426 928	58	0
ПАСИВ												
I. Власний капітал												
Зареєстрований (пайовий) капітал	9 930	0,02	9 930	0,02	9 930	0,02	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	4 520 877	10,53	4 970 321	12,10	4 536 068	9,55	449 444	9,94	1,57	-434 253	-8,74	-2,55
Всього за розділом I	4 530 807	10,55	4 980 251	12,12	4 545 998	9,57	449 444,00	9,94	1,57	-434 253,00	-8,74	-2,55
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення												
Довгострокові забезпечення	9 875 245	23,00	8 859 351	21,57	8 672 402	18,25	-1 015 894	-10,29	-1,43	-186 949	-2,11	-3,31
Всього за розділом II	9 875 245	23,00	8 859 351	21,57	8 672 402	18,25	-1 015 894,00	-10,29	-1,43	-186 949,00	-2,11	-3,31
III. Поточні зобов'язання												
Поточна кредиторська заборгованість:	2 812 036	6,55	1 983 346	4,83	2 865 394	6,03	-828 690	-29,47	-1,72	882 048	44,47	1,20

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Короткострокові кредити банків												
- за товари, роботи, послуги	16 637 705	38,75	13 220 201	32,18	18 232 758	38,38	-3 417 504	-20,54	-6,56	5 012 557	37,92	6,20
- за розрахунками з бюджетом	1 077 782	2,51	681 239	1,66	474 805	1,00	-396 543	-36,79	-0,85	-206 434	-30,30	-0,66
- за розрахунками зі страхування	546 077	1,27	0	0,00	84 066	0,18	-546 077	-100,00	-1,27	84 066	0,00	0,18
- за розрахунками з оплати праці	144 542	0,34	93 539	0,23	148 652	0,31	-51 003	-35,29	-0,11	55 113	58,92	0,09
- за одержаними авансами	626 140	1,46	452 264	1,10	627 523	1,32	-173 876	-27,77	-0,36	175 259	38,75	0,22
- за розрахунками з учасниками	55 468	0,13	41 006	0,10	116 815	0,25	-14 462	-26,07	-0,03	75 809	184,87	0,15
- із внутрішніх розрахунків	5 639 313	13,13	5 481 022	13,34	1 242 029	2,61	-158 291	0,00	0,21	-4 238 993	0,00	-10,73
- за страховою діяльністю	339	0,00	2 249	0,01	4 363	0,01	1 910	0,00	0,00	2 114	0,00	0,00
4.4. Поточні забезпечення	426 475	0,99	760 040	1,85	1 292 167	2,72	333 565	78,21	0,86	532 127	70,01	0,87
4.5. Доходи майбутніх періодів	15	0,00	15	0,00	15	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
4.56. Інші поточні зобов'язання	569 582	1,33	4 526 191	11,02	9 284 721	19,54	3 956 609	694,65	9,69	4 758 530	105,13	8,53
Всього за розділом III	28 535 474	66	27 241 112	66	34 289 242	72	-1 294 362	497	0	7 132 196	510	6
БАЛАНС	42 941 526	100	41 080 714	100	47 507 642	100	-1 860 812	497	0	6 510 994	499	0

Також великий вклад у формування оборотних активів на кінець 2023 року внесли грошові кошти та їх еквіваленти, які склали 28,45% в порівнянні з 2021 роком зросли на 13,34%%. Дебіторська заборгованість 38,4%, що порівняно з 2021р. зменшилася на 2,2%. Структура активів з високою долею заборгованості і низькою долею грошових коштів може свідчити про проблеми, пов'язані з маркетинговою політикою підприємства, а також про переважно не грошовий характер розрахунків. І навпаки: структура з низькою долею заборгованості і високою долею грошових коштів може свідчити про благополучний стан розрахунків підприємства з покупцями та іншими дебіторами.

Якщо підприємство розширює свою діяльність, то зростає і число покупців, а відповідно і дебіторська заборгованість. З іншого боку, підприємство може скоротити відвантаження продукції, тоді розрахунки дебіторів зменшаться. Отже, зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно. У цьому зв'язку необхідно розрізняти нормальну і прострочену заборгованість. Наявність останньої створює ускладнення, тому що підприємство буде відчувати недостачу фінансових ресурсів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати та інше. Крім цього, замороження коштів призводить до скорочення оборотності капіталу. Не висока частка дебіторської заборгованості в активі балансу свідчить про те, що підприємство широко не використовує для авансування своїх покупців комерційний товарний кредит.

Врахування великої кількості чинників, що мають вплив на функціонування підприємства у цілому та формування фінансових ресурсів, відіграє значну роль. Суб'єкти підприємницької діяльності залежать від взаємодії з діловими партнерами, ринків товарів та ресурсів, тенденцій розвитку галузі та іншого різноманіття факторів.

При формуванні величини фінансових ресурсів організаційної структури вивчають виробничі потужності, кваліфікаційний рівень персоналу, рівень автоматизації тощо.

Аналіз формування фінансових ресурсів підприємства дозволяє скоріше реагувати на зовнішні зміни, підтримуючи оптимальне співвідношення між джерелами формування та забезпечуючи фінансову стійкість суб'єкту підприємницької діяльності.

Структура власного та залученого капіталу наведена в табл. 2.3.

Сума джерел фінансових ресурсів (сума власних і залучених фінансових ресурсів) за 2023 рік склала 47 507 642 тис. грн., а в 2021 році становила 42 941 526 тис. грн. Темп зростання суми джерел фінансових ресурсів становив 115,64%. Зменшення суми власного капіталу у 2023 році в порівнянні з 2022 роком відбулося за рахунок незначного зменшення суми нерозподіленого прибутку на 2,6%.

Основну частку власного капіталу складають нерозподілений прибуток майже 10%. Залучений капітал складає майже 90% з джерел фінансових ресурсів. Значну частку з них складає поточні зобов'язання (72,2% в структурі залученого капіталу), а незначну частку – довгострокові зобов'язання 18,3%).

Так, на кінець 2023 року власний капітал (власні джерела фінансування) підприємства складає 9,6% валюти балансу, а залучений капітал (тобто довгострокові та короткострокові зобов'язання) складає 90,4%, що більше ніж в 2022 році.

Таблиця 2.3 – Структура власного та залученого капіталу

Показник	2021	2022	2023	Питома вага, %			Темп росту за 2023-2022, %
				2021	2022	2023	
1	3	4	5	6	7	8	10
Власний капітал, у т. ч.:	4 530 807	4 980 251	4 545 998	10,55	12,12	9,57	91,28
Зареєстрований (пайовий) капітал	9 930	9 930	9 930	0,02	0,02	0,02	100,00
Нерозподілений прибуток (збиток)	4 520 877	4 970 321	4 536 068	10,53	12,10	9,55	91,26
Залучений капітал, у т.ч.:	38 410 719	36 100 463	42 961 644	89,45	87,88	90,43	119,01
- Довгострокові зобов'язання	9 875 245	8 859 351	8 672 402	23,00	21,57	18,25	97,89
- Поточні зобов'язання:	28 535 474	27 241 112	34 289 242	66,45	66,31	72,18	125,87
Разом	42 941 526	41 080 714	47 507 642	100	100	100	115,64

Стосовно структури пасиву балансу (рис. 2.4), можна відмітити зменшення (відносно підсумку балансу) за 2023 рік порівняно з 2021 роком частки власного капіталу майже на 1%, що сталося в наслідок зменшення частки нерозподіленого прибутку на 1%. Збільшилася частка поточних зобов'язань на 5,73 процентних пункти за рахунок збільшення поточної заборгованості за розрахунками.

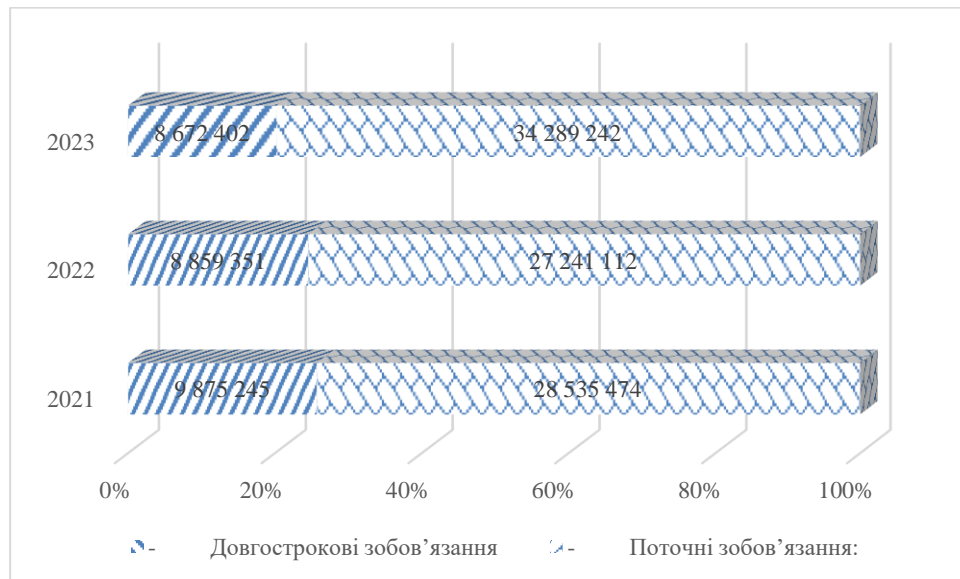

Рис. 2.4 – Структура залученого капіталу ТОВ «АТБ-маркет»

Отже, збільшення частки залучених джерел у валюті балансу свідчить про зменшення фінансової стійкості та залежності підприємства від позикових і залучених коштів. Наявність нерозподіленого прибутку може кваліфікуватися як наявність одного з джерел поповнення оборотних коштів.

Наступним етапом аналізу діяльності торговельного підприємства є оцінювання динаміки фінансових результатів та показників ефективності діяльності ТОВ «АТБ-маркет».

За даними таблиці 2.4 можна зробити наступні висновки: спостерігається зростання чистого доходу у 2023 році майже на 3,28 млрд. грн. або на 22,1% в порівнянні з 2022 роком, собівартості реалізованої продукції – на 20,3% або майже на 2,25 млрд. грн., валового прибутку – на 27,2%.

Всі види витрат мають зростаючу тенденцію, а саме адміністративні витрати зросли у 2023 році в порівнянні з 2022 роком на 117,4%, витрати на збут – на 4,32%, інші операційні витрати на 24,35%, фінансові витрати на 3,62%. Лише інші витрати скоротилися у 2023 році порівняно з 2022 роком на 33,13% або майже на 10 млн. грн.

Негативною тенденцією є зменшення фінансових результатів. У 2023 році спостерігається стрімке зниження фінансового результату від операційної діяльності майже на 87% порівняно з 2022 роком, отримання негативного фінансового результату до оподаткування в розмірі 191088 тис. грн., що менше на 106% ніж у 2022 році та збитку в розмірі 434253 тис. грн., що менше на 117% ніж у 2022 році.

Таблиця 2.4 – Аналіз рівня показників фінансових результатів діяльності підприємства за 2021-2023 рр., тис. грн.

Показник	2021	2022	2023	Відхилення			
				2022/2021pp.		2023/2022pp.	
				+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	148745255,00	148332869,00	181089665,00	-412386,0	-0,28	32756796,00	22,08
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	110486259,00	110721024,00	133239847,00	234765,0	0,21	22518823,00	20,34
Валовий прибуток (збиток)	38258996	37611845	47849818	-647151,0	-1,69	10237973,00	27,22
Інші операційні доходи	216069,00	1196654,00	1386650,00	980585,0	453,83	189996,00	15,88
Адміністративні витрати	4815775,00	11026796,00	23972873,00	6211021,0	128,97	12946077,00	117,41
Витрати на збут	22451209,00	22040993,00	22993202,00	-410216,0	-1,83	952209,00	4,32
Інші операційні витрати	416027,00	1115154,00	1386650,00	699127,0	168,05	271496,00	24,35
Фінансовий результат від операційної діяльності	11906670,00	4625556,00	622989,00	-7281114,0	-61,15	-4002567,00	-86,53
Інші фінансові доходи	216069,00	409851,00	914341,00	193782,0	0,00	504490,00	123,09
Інші доходи	14,00	6,00	0,00	-8,0	0,00	-6,00	-100,00
Фінансові витрати	1953681,00	1648708,00	1708397,00	-304973,0	0,00	59689,00	3,62

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші витрати	12385,00	29941,00	20021,00	17556,0	0,00	-9920,00	-33,13
Фінансовий результат до оподаткування	10156687,00	3356764,00	-191088,00	-6799923,0	-66,95	-3547852,00	-105,69
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-1827799,00	-829074,00	-243165,00	998725,0	-54,64	585909,00	0,00
Чистий прибуток (збиток)	8328888,00	2527690,00	-434253,00	-5801198,0	-69,65	-2961943,00	-117,18

Відносними показниками ефективності діяльності торговельного підприємства є показники рентабельності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз показників ефективності діяльності
ТОВ «АТБ-маркет» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	2021	2022	2023	Відхилення (+/-)	
					2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7
ВИТРАТНІ ПОКАЗНИКИ						
1	Рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг)	-34,63	-33,97	-35,91	0,66	-1,94
2	Рентабельність операційної діяльності	-8,62	0,00	-0,34	8,62	-0,34
3	Рентабельність звичайної діяльності	-7,25	-2,29	-0,10	4,96	2,19
РЕСУРСНІ ПОКАЗНИКИ						
7	Рентабельність підприємства	21,34	1,51	-0,25	-19,83	-1,76
8	Рентабельність власного капіталу	78,95	17,65	-1,00	-61,30	-18,65
9	Рентабельність залученого капіталу	7,09	2,27	-0,12	-4,82	-2,39
10	Рентабельність окупності власного капіталу	0,0010	0,0013	0,0011	0,0002	-0,0002
ДОХОДНІ ПОКАЗНИКИ						
11	Валова рентабельність продажу	25,72	25,36	26,42	-0,36	1,07
12	Чиста рентабельність продажу	5,60	1,70	-0,24	-3,90	-1,94
13	Рентабельність доходу від операційної діяльності	3,98	193,27	27,67	189,29	-165,60

Отже, показники ефективності діяльності ТОВ «АТБ-маркет» за 2021-2023 рр. мають тенденцію до зменшення. Порівняно з 2022 роком у 2023 році майже всі показники рентабельності зменшуються, лише збільшується рентабельність звичайної діяльності на 2,19%, коефіцієнт покриття виробничих витрат майже на 2%, рентабельність покриття активів на 13,4%, рентабельність покриття власного капіталу майже на 171% та валова рентабельність продажу на 1,1%.

Витратні показники рентабельності ТОВ «АТБ-маркет» у 2023 році мають незначні зменшення, ресурсні показники рентабельності – мають коливання зменшення від незначних до 18,7%, а доходні показники рентабельності – від 2% до 166%.

В цілому у 2023 році спостерігається погіршення господарської діяльності, що пов'язано з воєнним станом та закриття магазинів на окупованих територіях.

2.2. Оцінювання фінансового стану ТОВ «АТБ-маркет».

Фінансовий стан підприємства можна оцінити за показниками майнового стану, ділової активності, фінансової стійкості, а також за показниками ліквідності та платоспроможності.

Наступним кроком проведемо аналіз ліквідності підприємства за 2021 – 2023 рр. у таблиці 2.6 – 2.7.

Коефіцієнт покриття за 2021 – 2023 рр. збільшився на 0,165%. У 2022 р. показник має зростаючий напрям у складі 0,082 ум. од.. Це значить, що діяльність підприємства спроможне погасити свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів (рис. 2.5).

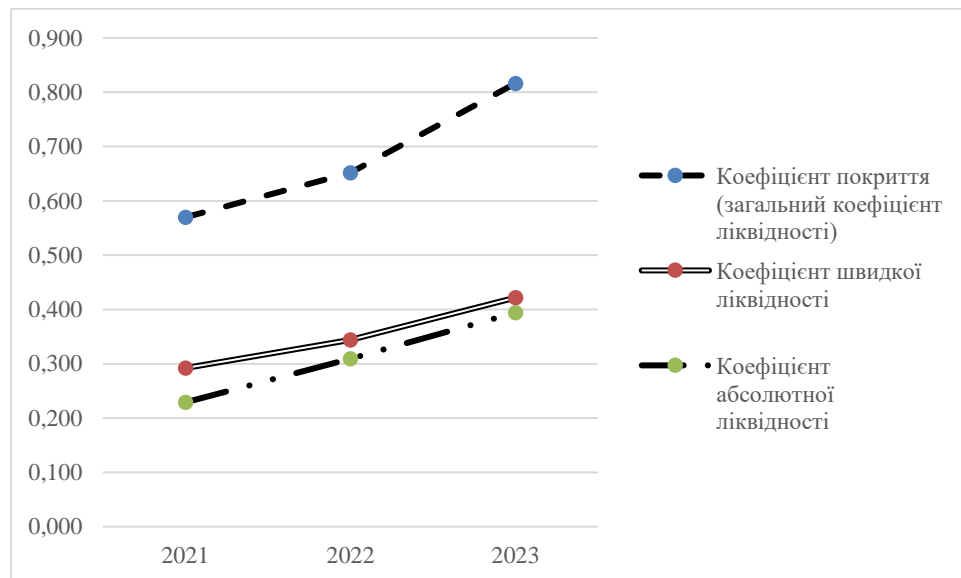

Рис. 2.5 – Динаміка показників ліквідності ТОВ «АТБ-маркет»

Таблиця 2.6 - Аналіз ліквідності балансу підприємства за 2021-2023 рр., тис. грн.

№ з/п	Групи активів	2021	2022	2023	Групи зобов'язань	2021	2022	2023	Платіжний		
									надлишок або нестача		
									2021	2022	2023
1	A ₁	6 407 400	8 423 611	13 515 622	П ₁	27 989 397	27 241 112	34 289 242	-21 581 997	-18 817 501	-20 773 620
2	A ₂	1 770 230	940 469	947 043	П ₂	0	0	0	1 770 230	940 469	947 043
3	A ₃	7 771 596	8 615 062	8 389 686	П ₃	9 875 245	8 859 351	8 672 402	-2 103 649	-244 289	-282 716
4	A ₄	26 446 223	23 101 572	24 655 291	П ₄	4 530 807	4 980 251	4 545 998	21 915 416	18 121 321	20 109 293
Баланс		42 395 449	41 080 714	47 507 642	х	42 395 449	41 080 714	47 507 642	-	-	-

Значення коефіцієнту швидкої ліквідності за 2021 – 2023 рр. зростає на 0,08% та 0,17% відповідно. У 2023 р. спостерігаємо збільшення на 0,165%, що є позитивною тенденцією. У 2023 р. відбувається підвищення коефіцієнту швидкої ліквідності на 0,08%, тобто це свідчить про спроможність підприємства до погашення поточних зобов'язань за допомогою грошових ресурсів та дебіторської заборгованості.

У 2023 р. коефіцієнт абсолютної ліквідності спрямований на 39,4%. У 2022 р. є зріст показника на 0,085%. У 2022 р. коефіцієнт абсолютної ліквідності підвищився на 0,08%, тобто підприємство має можливість за рахунок грошових коштів повністю погасити свої поточні зобов'язання.

На основі таблиці 2.5 можна стверджувати, що за аналізованій період було виявлено коливання показників, що негативно впливало наслідками у господарську діяльність підприємства, але врешті решт дана ситуація позитивно покращилась, тобто зростає рівень платоспроможності ТОВ «АТБ-маркет».

Найзначніше зростання показників ліквідності маємо у 2023 р., а саме показник покриття підвищився з 0,652 ум. од. до 0,816 ум. од.

Значення коефіцієнту швидкої ліквідності спостерігаємо у 2023 р. з 0,344 ум. од. до 0,422 ум. од.

Найбільше значення коефіцієнту абсолютної ліквідності відбулось у 2023 р. 0,394 ум. од.

Отже, за 2021 – 2023 рр. господарська діяльність підприємства ТОВ «АТБ-маркет» є ліквідним та платоспроможним, що дає змогу підтримувати свою діяльність на належному рівні та своєчасно сплачувати свої поточні зобов'язання.

Охарактеризуємо платоспроможність ТОВ «АТБ-маркет» за 2021-2023 рр. за допомогою аналіз показників фінансової стійкості (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Аналіз показників оцінки фінансової стійкості ТОВ «АТБ-маркет» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	Норм. значення	2021	2022	2023	Відхилення (+/-)	
						2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,107	0,121	0,096	0,014	-0,026
2	Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	9,357	8,249	10,450	-1,108	2,202
3	Маневреність робочого капіталу	за планом	-0,645	-0,930	-0,731	-0,285	0,200
4	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	>0,5	-2,657	-1,860	-2,520	0,798	-0,660
5	Коефіцієнт фінансової стійкості	>1	0,120	0,138	0,106	0,018	-0,032
6	Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу	-	8,357	7,249	9,450	-1,108	2,202
7	Коефіцієнт стійкості фінансування	0,8-0,9	0,340	0,337	0,278	-0,003	-0,059
8	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,893	0,879	0,904	-0,014	0,026
9	Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів	<1	0,373	0,383	0,352	0,010	-0,032
10	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	-	0,685	0,640	0,656	-0,045	0,016

Так, аналізуючи показники фінансової стійкості можемо сказати, що коефіцієнт автономії у 2023 році не відповідає нормативному значенню та

складає 0,01, що на 2,6: менше ніж у 2022 році, при цьому спостерігається зростання фінансової залежності підприємства у 2023 році в 2,2 рази.

Отже, за 2021 – 2023 рр. господарська діяльність підприємства ТОВ «АТБ-маркет» не є ліквідною та платоспроможною, що не дає змогу підтримувати свою діяльність на належному рівні та своєчасно сплачувати свої поточні зобов'язання.

Показники ділової активності показують, що оборотність активів з кожним роком збільшується, тобто збільшується сума чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи.

Таблиця 2.9 – Аналіз показників ділової активності підприємства за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	Норм. значення	2021	2022	2023	Відхилення	
						абсол.	відн
1	Коефіцієнт оборотності активів	зростання	3,812	5,843	4,088	0,277	7,26
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	9,742	15,532	8,874	-0,867	-8,90
3	Коефіцієнт оборотності запасів	середньо-галузеве	20,957	31,876	21,323	0,366	1,75
4	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-	46,246	54,677	38,019	-8,227	-17,79
5	Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості)	-	46,274	139,942	225,532	179,258	387,39
6	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-	5,746	8,851	5,886	0,140	2,44
7	Коефіцієнт завантаженості активів	-	0,262	0,171	0,245	-0,018	-6,77
8	Коефіцієнт завантаженості активів в обороті	-	0,103	0,064	0,113	0,010	9,77

Збільшується сума виручки на одиницю основних засобів. Коефіцієнт оборотності за 2023 рік порівняно з 2021 роком збільшився майже на 0,3 або на 7,3%.

Таблиця 2.10 – Аналіз показників ділової активності ТОВ «АТБ-маркет»

№ з/п	Показники	2021	2022	2023	Відхилення (+/-)	
					2022/2021	2023/2022
1	Період обороту активів	94	62	88	-33	26
2	Період обороту дебіторської заборгованості (К1)	8	3	2	-5	-1
3	Період обороту запасів (К2)	17	11	17	-6	6
4	Період обороту кредиторської заборгованості (К3)	63	41	61	-22	20
5	Фінансовий цикл	88	55	80	-33	25

Період одного обороту активів або середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію у 2023 році порівняно з 2022 роком збільшився на 26 днів. Період погашення дебіторської заборгованості зменшився на 1 днів (позитивним для підприємства є зменшення значення даного показника, особливо в умовах інфляції, а збільшення лише за умови, що додаткова вартість коштів компенсується додатковим прибутком від збільшення обсягів реалізації). Період погашення кредиторської заборгованості збільшився на на 20 днів, тобто збільшився середній період сплати підприємством короткострокової заборгованості.

До шляхів покращення фінансової стійкості можна віднести збільшення власного капіталу, зниження питомої ваги необоротних активів (за рахунок продажу або надання в оренду основних фондів, що не використовуються), скорочення величини матеріально-виробничих запасів до оптимального рівня (до розмірів страхового та поточного запасів).

В період 2021-2022 рр. підприємство мало стійкий фінансовий стан, який значно погіршився у 2023 році.

Говорячи про вибір критерію ефективності використання фінансових ресурсів та його обґрунтування, необхідно застосувати узагальюючий показник, що ілюструє вплив системи показників господарської діяльності підприємства.

На практиці важливим є визначення віддачі фінансових ресурсів та оптимальності їх структури. Використання часткових показників надає можливість розробити математичну модель узагальнюючого показника:

$$K_{\text{ефект ФР}} = \frac{A}{OЗ} \times \frac{OЗ}{ФР} + \frac{ЗК+ПК}{OБК} \times \frac{OБК}{ФР}, \quad (2.1)$$

де A – активи підприємства,

$OЗ$ – вартість основних засобів підприємства,

$OБК$ – вартість оборотних коштів підприємства,

$ФР$ – величина фінансових ресурсів,

$ЗК, ПК$ – відповідно залучений та позиковий капітал підприємства.

До джерел фінансових ресурсів слід віднести не тільки залучений та позиковий капітал, але й врахувати величину власного капіталу. Сформовану модель узагальнюючого показника можна спростити:

$$K_{\text{ефект ФР}} = \frac{D_{\text{ВК}}}{\text{ВК}} \times \frac{\text{ВК}}{\text{ФР}} + \frac{D_{\text{ПК}}}{\text{ПК}} \times \frac{\text{ПК}}{\text{ФР}},$$

де $D_{\text{ВК}}, D_{\text{ПК}}$ – відповідно дохід від використання власного та позикового капіталу,

$\frac{\text{ВК}}{\text{ФР}}, \frac{\text{ПК}}{\text{ФР}}$ – питома вага відносно власного та позикового капіталу у

загальній величині фінансових ресурсів.

Для розрахунку узагальнюючого показника ефективності використання фінансових ресурсів складемо табл. 2.12 та його динаміку зображено на рис. 2.6.

Таблиця 2.12 - Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів
ТОВ «АТБ-маркет»

№ з/п	Показник	2021	2022	2023
1	Власний капітал	4 530 807	4 980 251	4 545 998
2	Позиковий капітал	38 410 719	36 100 463	42 961 644
3	Активи підприємства	42 941 526	41 080 714	47 507 642
4	Фінансові ресурси	23 670 834	22 008 103	22 819 563
5	Дохід підприємства	148745255	148332869	181089665
6	Вартість основних засобів	23 895 667	20 763 561	22 384 988
7	Вартість оборотних коштів	15 949 226	17 979 142	22 832 801
8	Показник ефективності використання фінансових ресурсів	3,6282	3,7332	4,1638

Отже, дана модель надає можливість оцінити не тільки елементи доходу підприємства, але й врахувати чинники впливу. За період 2021-2023 рр. узагальнюючий показник на ТОВ «АТБ-маркет» зріс та становив у 2023 році 4,16, що свідчить про ефективне використання фінансових ресурсів.

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів продовжується застосуванням критерія критерій економічної ефективності фінансових ресурсів (розрахунок за обраним підприємством табл. 2.13), його порівняння та оптимізації (досягнення максимального значення), а саме:

$$\frac{\text{ЧП}}{\text{Фр}} > 0, \quad (2.2)$$

де ЧП – чистий прибуток підприємства.

Таблиця 2.13

Розрахунок показника економічної ефективності фінансових ресурсів

№ з/п	Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023/2021	
					абсолютне	відносне
1	Чистий прибуток	8328888,00	2527690,00	-434253,00	-8763141,00	-105,2
2	Фінансові ресурси підприємства	23 670 834	22 008 103	22 819 563	-851271,00	-3,6
3	Коефіцієнт економічної ефективності фінансових ресурсів	0,352	0,115	-0,019	-0,37	-105,4

Таким чином, найкраще значення коефіцієнту економічної ефективності фінансових ресурсів спостережалося у 2021 році, але у 2023 році при значному зменшенні значення даного показника (на 105,4% або 0,37) можна стверджувати, що у 2023 році не виконується умова за даним критерієм 2.2 . На це вплинуло зменшення чистого прибутку на 8763141 тис. грн. або на 105,2%.

Отже, проаналізувавши діяльність ТОВ «АТБ-маркет» за аналізований період можна зробити наступні висновки. Чистий рух коштів діяльності підприємства має позитивну тенденцію за рахунок збільшення обсягів випуску товарної продукції, а також зменшення витрат на одну гривню, що позитивно впливає на продуктивність праці. Діяльність суб'єкта господарювання є недосить ефективною і залишається частково рентабельною, резерви підвищення ефективності використовуються не у повній мірі. Протягом аналізованого періоду скорочуються темпи виробництва, що частково нівелюються грошовим ростом, яке спричиняє, головним чином, інфляційними процесами та воєнним станом. Темп реалізації продукції також уповільнюється через втрачання попиту і конкурентних переваг у торгівельній галузі.

Зробимо загальні висновки, виробничо-господарську діяльність підприємства ТОВ «АТБ-маркет» за 2023 рік можна охарактеризувати наступним чином:

1) позитивні моменти: збільшення вартості майна підприємства, що може свідчити про розширення виробництва та господарського обороту; відбулося оновлення основних засобів; зниження долі необоротних активів у майні підприємства, що сприяє прискоренню оборотності; збільшення оборотності активів, тобто збільшення суми чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи (за показниками ділової активності);

2) негативні моменти: структура активів з високою долею заборгованості і низькою долею грошових коштів може свідчити про проблеми, пов'язані з маркетинговою політикою підприємства, несвоєчасно ліквідує борги;

підприємство мало нестачу власних і позикових джерел фінансування оборотних коштів, а також надлишок загальної величини основних джерел фінансування запасів, тобто спостерігалось можливість відновлення платоспроможності за рахунок поповнення власного капіталу та збільшення власних оборотних засобів, а також додаткового залучення довгострокових кредитів.

Слід зазначити, результати попереднього аналізу наводять до висновку, що резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів містяться у прискоренні оборотності капіталу підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»

3.1. Вплив управління структурою капіталу на результативні показники діяльності підприємства.

Підприємство використовує власні кошти, що пояснюється певними перевагами: підвищується стійкість, надійність підприємства, зменшується залежність від зовнішнього середовища, не збільшується загальна сума витрат за рахунок витрат на залучення капіталу.

Підприємства залучаючи кошти, як правило, не враховують наслідків таких дій, які впливають з часом на їх фінансовий стан. Інша сторона кредитної угоди – банк або кредитна установа – завжди оцінює платоспроможність потенційного клієнта та контролює цей аспект протягом всього періоду співпраці. Для контролю фінансового стану суб'єктів господарювання були опрацьовані певні інструменти – різні методики аналізу, які охоплюють всі аспекти фінансової сторони діяльності підприємства. Але всі методики мають загальний недолік: кінцевим результатом аналізу фінансового стану є констатація його оцінки, яка не дає можливості побачити в динаміці можливі варіанти розвитку подій, тобто ці методики дають ретроспективну оцінку. Разом з тим, оскільки аналіз фінансового стану проводиться практично завжди фінансовими установами, то необхідно створити такий інструмент, яким би могли користуватися самі підприємства і який би давав керівнику підприємства при прийнятті рішення повну інформацію стосовно всіх можливих наслідків з умови використання різних співвідношень власних коштів та залученого капіталу.

Методика максимізації прибутку підприємства за рахунок ефективного використання фінансових ресурсів наведена нижче.

Цільова функція (F) може бути представлена виходячи з мети максимізації прибутку підприємства, яке вкладає капітал:

$$F = r_{CC} \cdot BK + r_{ЗК} \cdot ЗК \rightarrow \max \quad (3.1)$$

де r_{CC} - рентабельність вкладення власних коштів, BK , $ЗК$ – сума власних коштів, залучених коштів, $r_{ЗК}$ – рентабельність використання залученого капіталу.

Обмеження цільової функції (3.1) представлені фінансовими коефіцієнтами, що відображають зміну фінансового стану, оскільки через різні співвідношення власного та залученого капіталу зміна стану буде характеризуватися різними тенденціями. Для створення такого інструменту необхідно змодельовати процес формування рівня фінансової стійкості через вибрані коефіцієнти. Це коефіцієнт автономії ($K_{авт}$), коефіцієнт фінансової залежності ($K_{ф/з}$) та коефіцієнт фінансової стабільності ($K_{ф/с}$).

Задача заключається в установленні такої структури капіталу, яка при заданих рівнях прибутковості використання та вартості залучення забезпечить максимальний прибуток в рамках встановлених обмежень відносно фінансового стану підприємства. Для вирішення цієї задачі доцільно використовувати методи лінійного програмування:

1. формування моделі (цільової функції та її обмежень);
2. доповнення невідомими компонентами ($BK, ЗК$) всіх значень коефіцієнтів;
3. інформація може наводитися графічно шляхом формування обмежень та представлення цільової функції;
4. пошук оптимального рішення.

Розглянемо використання цього методу на прикладі ТОВ «АТБ-маркет». Припустимо, що підприємство планує реалізувати інвестиційний проект з бюджетом в 70 млн.грн.; квартальна рентабельність використання капіталу становить 21,75%, вартість залучення капіталу на один квартал – 9%. Тоді

рентабельність залученого капіталу складає 7,5%. Підприємство не може використовувати тільки власні кошти (прибуток), оскільки їх недостатньо. В таких умовах підприємству необхідно оптимізувати структуру інвестиційних вкладень таким чином, щоб фінансовий стан підприємства зміцнився (або хоча б не погіршився).

Перед постановкою задачі проаналізуємо фінансовий стан (таблиця 3.1)

Таблиця 3.1

Коефіцієнти фінансового стану

Коефіцієнт	2021	2022	2023
Коефіцієнт автономії	0,107	0,121	0,096
Коефіцієнт фінансової залежності	9,357	8,249	10,45
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,120	0,138	0,106

Система цільової функції та її обмеження мають вигляд:

$$\left\{ \begin{array}{l}
 F = 0,79 \cdot BK + 0,071 \cdot 3K \rightarrow \max \\
 \frac{4545998 + BK}{47507642 + BK + 3K} > 0,5; \\
 \frac{47507642 + BK + 3K}{4545998 + BK} < 2; \\
 \frac{4545998 + BK}{42961644 + 3K} > 1; \\
 BK \geq 5000000, \\
 BK + 3K = 47507642; \\
 BK, 3K \geq 0.
 \end{array} \right. \quad (3.2)$$

Для того, щоб вирішити задачу ЛП в табличному процесорі Excel необхідно виконати наступні дії:

1. Ввести умову задачі, а саме створити екранну форму для введення умови задачі: змінних; цільової функції; обмеженість; граничних умов.
2. Ввести початкові дані: коефіцієнти ЦФ; коефіцієнти при змінних в обмеженнях; праві частини обмежень.
3. Ввести залежність з математичної моделі в екранну форму: формулу для розрахунку ЦФ; формули для розрахунку значень лівих частин обмежень.
4. Задати ЦФ, (у вікні *Поиск решения*): цільова функція; напрям оптимізації ЦФ.
5. Ввести обмеження і граничні умови, (у вікні *Поиск решения*): чарунки із значеннями змінних; граничні умови для допустимих значень змінних; співвідношення між правими і лівими частинами обмежень.
6. Вирішити задачу, для чого потрібно: встановити параметри рішення задачі (у вікні *Поиск решения*); запустити задачу на рішення (у вікні *Поиск решения*); вибрати формат висновку рішення (у вікні *Результаты поиска решения*) (рис.3.1)

Вид	Обмеження		Ліва част.	Знак	Права част.
Обмеження 1	0,5	0,5	0	<=	19207823
Обмеження 2	1	1	0	<=	4545998
Обмеження 3	1	0	0	>=	5000000
Обмеження 4	1	1	0	>=	47507642

Рис. 3.1. Задача оптимізації за допомогою Excel.

Умови задачі максимізації прибутку підприємства за рахунок ефективного використання фінансових ресурсів є сумісними, тоді пошук може знайти допустимого рішення та тримати розмір прибутку 3165676 тис. грн.

Таким чином, запропонована модель дозволяє приймати рішення по забезпеченню підвищення рівня виробництва, розвитку підприємства, які при цьому ведуть до збільшення фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

Для ефективного функціонування підприємства важливо визначити оптимальну потребу в фінансових ресурсах та забезпечити відповідну структуру джерел їх формування та використання.

Проведений аналіз структури фінансових ресурсів ТОВ «АТБ-маркет» засвідчив, що підприємство визначилося у 2023 році деякими негативними змінами у політиці управління фінансовими ресурсами та, в свою чергу, у своєму фінансовому становищі. Основу фінансових ресурсів базового підприємства, як і усіх підприємств зазначеної галузі, складають власні фінансові ресурси. Крім того, на підприємстві спостерігається тенденція до їх зростання. Розраховані на основі

фактичних даних за 2021-2023 роки та за допомогою програми Microsoft Excel прогностні дані підтвердили збереження тенденції до збільшення обсягів власних фінансових ресурсів. Це свідчить, про підвищення рівня фінансової незалежності базового підприємства в довгостроковому періоді (рис. 3.3).

Рис. 3.3 - Динаміка та прогностні значення обсягів власних фінансових ресурсів ТОВ «АТБ-маркет»

Тенденцію до збереження достатнього високого рівня фінансової стійкості ТОВ «АТБ-маркет» підтверджують також і розраховані за допомогою програми Microsoft Excel прогностні показники автономії і заборгованості підприємства (рис.3.4).

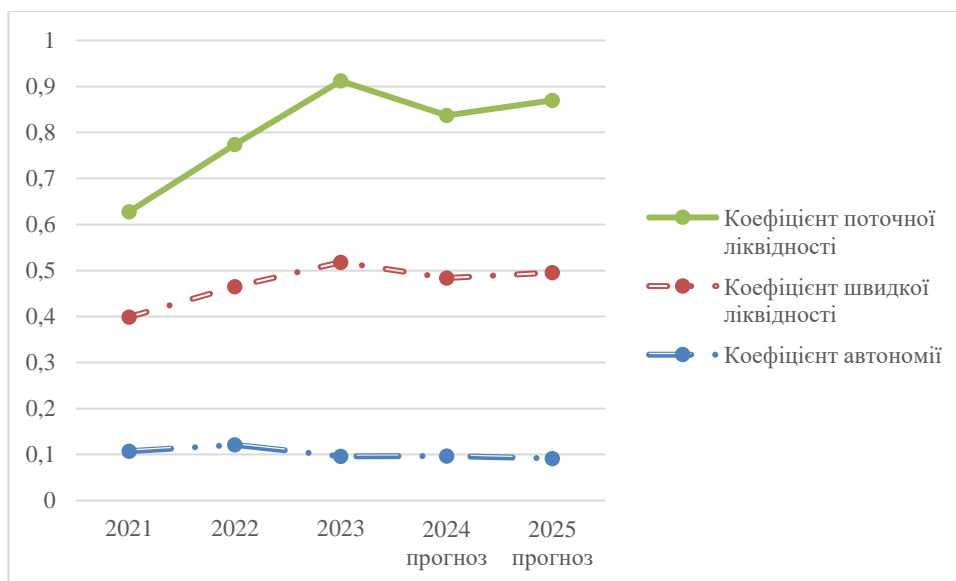

Рис. 3.4 - Динаміка та прогнозні показники, що характеризують фінансові ресурси та ліквідність ТОВ «АТБ-маркет»

Однак, проведений аналіз показників ліквідності базового підприємства засвідчив його стійке фінансове становище в аспекті поточної платоспроможності, яке обумовлене не значними обсягами поточних зобов'язань (кредиторської заборгованості) підприємства.

Для визначення значимості зазначеної тенденції розрахуємо прогнозні значення показників ліквідності підприємства за допомогою статистичних методів табличного процесору Excel. Проведений прогноз показників критичної ліквідності та коефіцієнту покриття (рис. 3.4) свідчить про поліпшення їх значень. Однак, в цілому тенденція ліквідності базового підприємства зберігається.

Стосовно базового підприємства, проведений аналіз прибутку показав зменшення його обсягів на кінець 2023 року. Однак, слід відзначити деяке випередження темпів зростання собівартості реалізованої продукції над обсягами виручки від реалізації основної продукції. Головною причиною цього є зростання обсягів витрат, що їх базове підприємство направляє на оплату праці своїх працівників.

3.2 Обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на ТОВ «АТБ-маркет»

Одним з напрямків підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства є удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства, оскільки дебіторська заборгованість підприємства – це фінансові ресурси підприємства, які були тимчасово вилучені з обороту.

Для оптимізації взаєморозрахунків між базовим підприємством та споживачами його продукції слід більш широко впроваджувати вексельну форму розрахунків. Ефективність використанні векселя доведена світовим досвідом: знижуються взаємні заборгованості, відкриваються широкі можливості, пов'язані з обігом зазначених цінних паперів, передусім – це облік векселів у банку. Слід відзначити що, на 01.01.2024 року ТОВ «АТБ-маркет» має прострочену дебіторську заборгованість за товари, роботи і послуги в сумі 947043 тис. грн. При оформленні хоча б третини з цієї суми 315681 тис. грн. вексями та обліку векселів у банку підприємство зможе повернути у господарський оборот досить вагомі додаткові кошти. Ставка дисконту банку на сьогоднішній день коливається в залежності від строку векселя та платоспроможності підприємства-векселедавця на рівні 15-35 відсотків. Оскільки заборгованість є простроченою, то середню ставку дисконту банку візьмемо на рівні близько 15,1%. З урахуванням строку векселів (в середньому 3 місяці) та періодом оформлення відповідних документів, облік векселів у банку проведемо за 14 днів до погашення векселів в середньому по загальній сумі заборгованості.

Зменшення загальної суми дебіторської заборгованості на 315681 тис. грн. призведе до зменшення періоду оборотності дебіторської заборгованості на 0,3 дня, тобто оборотність дебіторської заборгованості складе 1,3 дня, а у 2023 році – 1,6 дня:

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості = 225,5

Період погашення дебіторської заборгованості = $360/225,5 = 1,6$ дня

Розрахунок економічного ефекту:

$$E = PV \times НП, \quad (3.4)$$

де E – економічний ефект або сума прибутку від зниження оборотності дебіторської заборгованості; PV – річне вивільнення коштів; $НП$ – норма прибутку.

$$PV = OV \times K, \quad (3.5)$$

де OV – сума вивільнення коштів за період одного обороту, K – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

$$OV = VP/360 \times (ПДЗ - ПДЗ1), \quad (3.6)$$

де VP – виручка від реалізації продукції підприємства, $ПДЗ$ – період погашення дебіторської заборгованості.

$$НП = \frac{П}{Р} \quad (3.7)$$

де $ЧП$ – чистий прибуток підприємства.

Таким чином, використовуючи формули, розраховуємо наступні значення:

- сума одноразового вивільнення склала 503026,8 тис. грн.;
- сума річного вивільнення склала 56046924,4 тис. грн.;
- сума економічного ефекту від зниження оборотності дебіторської заборгованості на 0,3 дня склала -134400,5 тис. грн. при нормі прибутку, рівної - 0,0024.

Отже, зниження оборотності дебіторської заборгованості ТОВ «АТБ-маркет» на 0,3 дня дозволить отримати базовому підприємству негативну суму

економічного ефекту -134400,5 тис. грн., тому що у 2023 році підприємство отримало збиток. Зазначена сума може бути направлена базовим підприємством на збільшення обсягів власних оборотних коштів. Це дозволить дещо зміцнити фінансові позиції підприємства за умов вилучення частини оборотних коштів внаслідок погашення своїх короткострокових зобов'язань.

Отже, результати впливу даного заходу наведені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Визначення та динаміка показників фінансових показників на

ТОВ «АТБ-маркет» за рахунок удосконалення управління дебіторською заборгованістю

Показник	Значення показника, тис. грн.		Відхилення	
	2023	прогноз	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1	2	3	4	5
Дебіторська заборгованість	947043,000	631494,411	-315548,589	-33,32
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	225,53	191,22	-34,316	-15,22
Період обороту дебіторської заборгованості	1,60	1,9	0,286	17,95
Економічний ефект	-134400,52			

Отже, запропоноване нами захід рішення є неефективним, так як негативно відобразився на результатах діяльності суб'єкту підприємницької діяльності. А саме, чистий прибуток зросте на 30% при скороченні дебіторської заборгованості на 33,3%. Але при отримання збитку маємо негативний ефект.

Отже, за рахунок удосконалення управління дебіторської заборгованості на ТОВ «АТБ-маркет», підприємство збільшить чистий прибуток.

ВИСНОВКИ

Формування та розвиток ринкової інфраструктури в Україні суттєво змінює економічне, інформаційне та правове середовище промислових підприємств, зміст фінансової діяльності. Вихід України з тривалої економічної кризи безпосередньо буде пов'язаний з поліпшенням фінансового стану суб'єктів господарювання всіх форм власності в усіх сферах діяльності. Для цього кожна компанія повинна вдосконалити свої методи формування та ефективного використання фінансових ресурсів. Одним із ключових факторів реалізації цього завдання є визначення основних джерел фінансування та факторів, які найбільше впливають на них.

Для українських промислових підприємств сьогодні проблема забезпечення достатніх фінансових ресурсів для їх діяльності залишається актуальною. Для ефективної діяльності підприємства, зокрема, дуже важливо визначити оптимальну потребу у фінансових ресурсах та забезпечити структуру джерел його формування та використання. Ця робота була присвячена вирішенню цих проблем.

Для вирішення цієї проблеми потрібно вивчення поглядів різних авторів, тобто дослідження з різних точок зору. Таким чином, встановлено, що в економічній літературі досі немає єдиної думки щодо визначення фінансових джерел, їх складу та методів впливу на ефективність управління. З цієї причини були розглянуті різні підходи для уточнення поняття фінансових ресурсів та визначення оптимальної структури існуючих та діючих фінансових ресурсів, що є раціональним для застосування на торгівельних підприємствах у сучасних умовах експлуатації.

За визначеною в другому розділі методикою фінансового аналізу проаналізовано фінансовий стан досліджуваного суб'єкта господарювання ТОВ «АТБ-маркет».

ТОВ «АТБ-маркет» – підприємство корпорації «АТБ».

Аналіз господарської діяльності дозволив зробити наступні висновки: обсяг реалізованої продукції має позитивну зростаючу тенденцію та у 2023 році становив більше 181 млрд. грн., що більше на 46,2% ніж у 2021 році та 22,1% ніж у 2022 році. При цьому зростають і валові витрати у 2023 році майже на 44% в порівнянні з 2021 роком. Витрати на 1 грн. продукції мають спадаючу тенденцію та у 2023 році скоротилися на 1,8% в порівнянні з 2021 роком. Незважаючи на складності у господарській діяльності, пов'язані з воєнним станом в Україні, фонд оплати праці збільшується у 2023 році майже на 159% ніж у 2021 році, при цьому зростають такі показники як продуктивність праці та середня заробітна плата у 2023 році відповідно на 101,5% та 12,7%. Отже, темп зростання продуктивності праці більший ніж темп зростання зарплати на 88,8%.

Так, вартість майна підприємства збільшилася на 10,63%% в порівнянні з 2021 р., що може свідчити про розширення виробництва та господарського обороту, що в цілому є позитивною характеристикою. У структурі сукупних активів підприємства за 2023 рік найбільшу питому вагу склали необоротні активи 51,9%, а в 2021 році структура сукупних активів – найбільшу частину також складають необоротні активи 62,38%. Підприємство має «важку» структуру активів.

Аналізуючи капітал підприємства бачимо, що на кінець 2023 року власний капітал (власні джерела фінансування) підприємства складає 9,6% валюти балансу, а залучений капітал (тобто довгострокові та короткострокові зобов'язання) складає 90,4%, що більше ніж в 2022 році. Отже, збільшення частки залучених джерел у валюті балансу свідчить про зменшення фінансової стійкості та залежності підприємства від позикових і залучених коштів.

Спостерігається зростання чистого доходу у 2023 році майже на 3,28 млрд. грн. або на 22,1% в порівнянні з 2022 роком, собівартості реалізованої продукції – на 20,3% або майже на 2,25 млрд. грн., валового прибутку – на 27,2%.

Всі види витрат мають зростаючу тенденцію, а саме адміністративні витрати зросли у 2023 році в порівнянні з 2022 роком на 117,4%, витрати на збут – на

4,32%, інші операційні витрати на 24,35%, фінансові витрати на 3,62%. Лише інші витрати скоротилися у 2023 році порівняно з 2022 роком на 33,13% або майже на 10 млн. грн.

Показники ефективності діяльності ТОВ «АТБ-маркет» за 2021-2023 рр. мають тенденцію до зменшення. В цілому у 2023 році спостерігається погіршення господарської діяльності, що пов'язано з воєнним станом та закриття магазинів на окупованих територіях.

Викладене свідчить про необхідність реалізації конкретних організаційних заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів у короткостроковій перспективі та вирішення проблем фінансування інноваційного розвитку підприємства.

Одним із шляхів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами компанії є вдосконалення управління дебіторською заборгованістю компанії, оскільки дебіторська заборгованість компанії тимчасово вилучається з обігу.

Отже, зниження 315681 тис. грн. призведе до зменшення періоду оборотності дебіторської заборгованості на 0,3 дня, тобто оборотність дебіторської заборгованості складе 1,3 дня, а у 2023 році – 1,6 дня.

Зазначена сума може бути направлена базовим підприємством на збільшення обсягів власних оборотних коштів. Це дозволить дещо зміцнити фінансові позиції підприємства за умов вилучення частини оборотних коштів внаслідок погашення своїх короткострокових зобов'язань.

Оптимізація структури капіталу є одним з найважливіших і найскладніших завдань у процесі управління фінансовими ресурсами. Оптимальною структурою фінансового капіталу є співвідношення власних та позикових коштів, яке забезпечує найбільш ефективне співвідношення між коефіцієнтом фінансової прибутковості та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства.

Початковою умовою визначення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є аналіз їх фактичного стану. Це питання дозволяє детально

визначити, наскільки надійними є фінансові ресурси підприємства, а також наскільки ефективно воно використовує власні та позикові фінансові ресурси та які заходи слід вжити для забезпечення належної віддачі інвестицій у майбутньому.

Таким чином, сформована цільова функція, виходячи з мети максимізації прибутку підприємства, та на прикладі реалізації інвестиційного проекту визначено оптимальну структуру власних та позикових коштів. Визначено, що при використанні 79% власного капіталу від вартості інвестиційного проекту та 18% позикового капіталу фінансовий стан підприємства зміцниться (або хоча б не погіршиться).

У випадку, якщо підприємство прийме рішення про залучення лише позикового капіталу, буде спостерігатися зниження рівня фінансової стійкості. Так, запропонована модель дозволяє приймати рішення по забезпеченню підвищення рівня виробництва, розвитку підприємства, які при цьому не ведуть до зниження фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

Отже, функціонування ринкової економічної системи в Україні можливе за умови зростання ефективності використання фінансових ресурсів.

Слід зазначити, науково-практичний підхід до процесу управління фінансовими ресурсами ТОВ «АТБ-маркет» дозволить підприємству підвищити інвестиційну привабливість, що є заставою перспективного розвитку торгівлі.

Запропоноване нами захід рішення є ефективним, так як позитивно відобразився на результатах діяльності суб'єкту підприємницької діяльності. А саме, чистий прибуток зросте на 30% при скороченні дебіторської заборгованості на 33,3%.

Аналізуючи отримані результати, можемо зробити висновок, що за рахунок удосконалення управління дебіторської заборгованості на ТОВ «АТБ-маркет», підприємство збільшить розмір фінансового результату.

Таким чином, проектовані фінансові показники ТОВ «АТБ-маркет» є важливим джерелом інформації для проведення стратегічного аналізу показників господарської діяльності підприємства, а тому обґрунтований підхід до її розробки є запорукою уникнення помилок у веденні бізнесу та основою для досягнення стратегічних цілей суб'єкта господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 92–100.
2. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. № 1(11). С. 1–7.
3. Биховченко В. П. Управління фінансовими ризиками на підприємстві. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. №2. С. 37–47.
4. Бражнік Л. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка і суспільство*, 2018. № 14. С. 778—783.
5. Бурковська А. В., Соловійов О. Ю. Комплексний підхід до оцінки фінансового стану підприємства. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.2/073.pdf>.
6. Василик О. Теорія фінансів: підручник. Київ: НІОС, 2001. 416 с.
7. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 131–134.
8. Гриценко Л.Л., Дейнека О.В., Боярко І.М. Фінанси підприємств : практикум. Суми, 2014. URL : http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/fp/np_fp.pdf (дата звернення: 24.02.2024).
9. Дідик Л. М. Фінансовий механізм управління діяльністю сучасного підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2011. № 2. С. 92–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2011_2_14.
10. Конєва Н.О., Шаповалова І.О. шляхи покращення фінансового стану підприємств. URL: http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/16_13.pdf .
11. Костирко Л. А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація : монографія. Луганськ : Ноулідж, 2012. 474 с.

12. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка*. 2013. Вип. 2. С. 140–148.
13. Лайко П., Мних М. Фінанси підприємств: підручник для студ. ВУЗів. Київ: Знання України, 2004. 428 с.
14. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. *Фінанси України*. 2006. № 3. С. 113–118.
15. Мосьондз О.Б. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність і необхідність. *Ефективна економіка*. 2012. № 3. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1016>.
16. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 504 с. URL : [http://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/41010/mod_resource/content/1/Непочатенко %20О.О.%20Фнанси%20пдпримств%20 %282013%29.pdf](http://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/41010/mod_resource/content/1/Непочатенко%20О.О.%20Фнанси%20пдпримств%20%282013%29.pdf).
17. Опарін В. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення. *Вісн. Нац. Банку України*. 2000. № 5. С. 10—11.
18. Петренко В.С. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *International scientific journal*. 2015. № 8. С. 139–142. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2015_8_34 (дата звернення: 24.02.2019).
19. Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. та ін. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. Поддєрьогіна. 7-ме вид. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
20. Прушківська Е. В., Санакоєва М. А. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. *Економічні науки*. 2010. № 3. С. 256–262.
21. Сініцин О.О. Фінансовий леверидж в управлінні структурою капіталу. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3334>.

22. Траченко К. Р. Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/viewFile/3927/3246>.
23. Траченко К. Р. Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/1958-6927-1-PB%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/1958-6927-1-PB%20(2).pdf)
24. Ромашко О. М. Сутність організаційно-економічного механізму діяльності підприємства // Актуальні напрямки забезпечення ефективності економіки України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 8–9 квіт. 2016 р.). Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2016. Ч. 2. С. 89–93.
25. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. Сучасні питання економіки і права. 2011. Вип. 1. С. 16–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sper_2011_1_5
26. Філімоненков О. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: МАУП, 2004. 328 с.
27. Халатур С., Скрипник В. Удосконалення механізму кредитування сільськогосподарської галузі на основі підвищення ліквідності та платоспроможності комерційних банків. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ. 2017.
28. Чинник С. Чистий оборотний капітал в управлінні ліквідністю підприємства. Науковий клуб SOPHUS. URL: http://sophus.at.ua/publ/2016_12_14_kamrodilsk/sekcija_section_7_2016_12_14/chistij_oborotnij_kapital_v_upravlinni_likvidnistju_pidpriemstva/140-1-0-2236.
29. Чупіс А., Корецький М., Кашенко О. та ін. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства: наук.-метод. вид. / за ред. А. Чупіса. Суми: Довкілля, 2001. 404 с.
30. Шурпенкова Р. К. Організаційні підходи до методики аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки, №3 (53) Ч.2.

31. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 92–100.
32. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. № 1(11). С. 1–7.
33. Биховченко В. П. Управління фінансовими ризиками на підприємстві. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. №2. С. 37–47.
34. Бражнік Л. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка і суспільство*, 2018. № 14. С. 778—783.
35. Бурковська А. В., Соловйов О. Ю. Комплексний підхід до оцінки фінансового стану підприємства. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.2/073.pdf>.
36. Василик О. Теорія фінансів: підручник. Київ: НІОС, 2001. 416 с.
37. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Вісник Одеського національного університету*. Серія : Економіка. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 131–134.
38. Гриценко Л.Л., Дейнека О.В., Боярко І.М. Фінанси підприємств : практикум. Суми, 2014. URL : http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/fr/nr_fr.pdf (дата звернення: 24.02.2019).
39. Дідик Л. М. Фінансовий механізм управління діяльністю сучасного підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2011. № 2. С. 92–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2011_2_14.
40. Конєва Н.О., Шаповалова І.О. шляхи покращення фінансового стану підприємств. URL: http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/16_13.pdf .
41. Костирко Л. А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація : монографія. Луганськ : Ноулідж, 2012. 474 с.

42. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. 2013. Вип. 2. С. 140–148.
43. Лайко П., Мних М. Фінанси підприємств: підручник для студ. ВУЗів. Київ: Знання України, 2004. 428 с.
44. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. Фінанси України. 2006. № 3. С. 113–118.
45. Мосьондз О.Б. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність і необхідність. Ефективна економіка. 2012. № 3. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1016>.
46. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 504 с. URL : http://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/41010/mod_resource/content/1/Непочатенко%20О.О.%20Фнанси%20пдпримств%20%282013%29.pdf.
47. Опарін В. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення. *Вісн. Нац. Банку України*. 2000. № 5. С. 10—11.
48. Петренко В.С. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *International scientific journal*. 2015. № 8. С. 139–142. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2015_8_34 (дата звернення: 24.02.2019).
49. Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. та ін. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. Поддєрьогіна. 7-ме вид. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
50. Прушківська Е. В., Санакоєва М. А. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. *Економічні науки*. 2010. № 3. С. 256–262.
51. Сініцин О.О. Фінансовий леверидж в управлінні структурою капіталу. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3334>.

52. Траченко К. Р. Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/viewFile/3927/3246>.
53. Траченко К. Р. Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/1958-6927-1-PB%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/1958-6927-1-PB%20(2).pdf)
54. Ромашко О. М. Сутність організаційно-економічного механізму діяльності підприємства // Актуальні напрямки забезпечення ефективності економіки України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 8–9 квіт. 2016 р.). Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2016. Ч. 2. С. 89–93.
55. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. Сучасні питання економіки і права. 2011. Вип. 1. С. 16–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sper_2011_1_5
56. Філімоненков О. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: МАУП, 2004. 328 с.
57. Халатур С., Скрипник В. Удосконалення механізму кредитування сільськогосподарської галузі на основі підвищення ліквідності та платоспроможності комерційних банків. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ. 2017.
58. Чинник С. Чистий оборотний капітал в управлінні ліквідністю підприємства. Науковий клуб SOPHUS. URL: http://sophus.at.ua/publ/2016_12_14_kamrodilsk/sekcija_section_7_2016_12_14/chistij_oborotnij_kapital_v_upravlinni_likvidnistju_pidpriemstva/140-1-0-2236.
59. Чупіс А., Корецький М., Кашенко О. та ін. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства: наук.-метод. вид. / за ред. А. Чупіса. Суми: Довкілля, 2001. 404 с.
60. Шурпенкова Р. К. Організаційні підходи до методики аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки, №3 (53) Ч.2.